

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансового менеджменту та фондового ринку

Допущено до захисту
Завідувачка кафедри ФМФР

“ ____ ” _____ 2025 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності

072 Фінанси, банківська справа та страхування

за освітньо-професійною програмою
Фінанси, фінансовий менеджмент та страхування

на тему:

**ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ**

Виконавець:
здобувач ЦЗФН

Єгор ГРИГОРЕНКО

/підпис/

Науковий керівник:
к.е.н., доцент

Ірина ЛАПІНА

/підпис/

Одеса 2025

АНОТАЦІЯ

Єгор ГРИГОРЕНКО «Підвищення ефективності фінансової діяльності комерційного банку»

кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності
«072 Фінанси, банківська справа та страхування» за освітньо-професійною програмою
«Фінанси, фінансовий менеджмент та страхування»

Одеський національний економічний університет

м. Одеса, 2025 рік

Кваліфікаційна робота бакалавра складається з трьох розділів. Об'єктом дослідження є процеси оцінки ефективності фінансової діяльності комерційного банку. Предметом дослідження є теоретичні та практичні основи ефективності фінансової діяльності комерційного банку та розробка пропозицій щодо підвищення ефективності фінансової діяльності комерційного банку ПАТ «МТБ БАНК».

У роботі визначено роль і значення ефективності фінансової діяльності комерційного банку, надано загальну характеристику методів аналізу ефективності фінансової діяльності банку та їх класифікацію. Другий розділ роботи присвячено оцінці фінансових показників ПАТ «МТБ БАНК» та коефіцієнтному аналізу ефективності фінансової діяльності банку з урахуванням факторів впливу на неї.

У третьому розділі досліджено основні підходи до формування стратегії забезпечення ефективності діяльності банку та перспективи підвищення ефективності фінансової діяльності банку в умовах цифровізації.

Ключові слова: комерційний банк, ефективність фінансової діяльності, доходи та витрати банку, коефіцієнтний аналіз, прибутковість, рентабельність, фінансовий стан.

ANNOTATION

Egor GRIGORENKO “Increasing the efficiency of the financial activities of commercial bank”

qualification work for obtaining a bachelor's degree in the specialty
“072 Finance, banking and insurance” under the educational and professional program
“Finance, financial management and insurance”

Odessa National Economic University

Odessa, 2025

The bachelor's qualification work consists of three sections. The object of the study is the processes of assessing the efficiency of financial activities of a commercial bank. The subject of the study is the theoretical and practical foundations of the efficiency of financial activities of a commercial bank and the development of proposals for improving the efficiency of financial activities of a commercial bank PJSC “MTB BANK”.

The work defines the role and significance of the efficiency of financial activities of a commercial bank, provides a general characteristic of the methods of analyzing the efficiency of financial activities of a bank and their classification. The second section of the work is devoted to the assessment of financial indicators of PJSC “MTB BANK” and the coefficient analysis of the efficiency of financial activities of the bank, taking into account the factors influencing it.

The third section examines the main approaches to forming a strategy for ensuring the efficiency of a bank's activities and the prospects for increasing the efficiency of the bank's financial activities in the context of digitalization..

Keywords: commercial bank, efficiency of financial activities, bank income and expenses, ratio analysis, profitability, profitability, financial condition.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ	6
1.1. Економічна сутність та значення ефективності фінансової діяльності комерційного банку	6
1.2. Роль оцінки ефективності фінансової діяльності в управлінні комерційним банком та прийнятті стратегічних рішень.....	13
1.3. Методичні підходи щодо аналізу та оцінки ефективності фінансової діяльності комерційного банку	18
РОЗДІЛ 2 ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ ПАТ «МТБ БАНК».....	30
2.1. Аналіз показників фінансової діяльності комерційного банку ПАТ «МТБ БАНК».....	30
2.2. Аналіз ефективності фінансової діяльності ПАТ «МТБ БАНК»	41
2.3. Економетричне моделювання впливу факторів на ефективність фінансової діяльності ПАТ «МТБ БАНК».....	53
РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ ПАТ «МТБ БАНК».....	57
3.1. Основні підходи до формування стратегії забезпечення ефективності фінансової діяльності банку	57
3.2. Рекомендації щодо підвищення ефективності фінансової діяльності комерційного банку ПАТ «МТБ БАНК».....	65
ВИСНОВКИ.....	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	81
ДОДАТКИ.....	86

ВСТУП

Ефективність фінансової діяльності окремих банків значною мірою впливає на загальну ефективність банківської системи. Комерційні банки, концентруючи великі обсяги фінансових ресурсів, відіграють ключову роль в економічному розвитку країни. Низька ефективність посередництва між власниками капіталу та тими, хто потребує капіталу, може зупинити економічне зростання або сповільнити його. Отже, економічна та фінансова стабільність країни значною мірою залежить від ефективності фінансової діяльності банківської системи. Неефективна діяльність робить відповідний банк менш конкурентоспроможним. Саме тому комерційні банки повинні шукати способи постійного підвищення ефективності фінансової діяльності.

В умовах економічної нестабільності, зростання регуляторних вимог, посилення конкуренції на банківському ринку, розвитку цифрових технологій і вимог клієнтів до якісних банківських послуг банківські установи звертають увагу, перш за все, на власну ефективність, у тому числі в порівнянні з банками-конкурентами. Отже, проблема підвищення ефективності фінансової діяльності актуальна для банківських установ.

Проблемами ефективності фінансової діяльності банківських установ цікавляться багато вітчизняних і зарубіжних вчених і практиків, серед яких: Владика Ю., Приступко А., Головова Л., Крисанова Н., Добрик Л., Карчева Г., Коваленко В, Пернарівський О., Хуторна М. та інші. Проте, незважаючи на важливість їхніх наукових праць, питання про природу ефективності фінансової діяльності банківських установ на сьогодні є недостатньо розробленим як у теоретичному, так і в методичному відношенні. Тому, на нашу думку, комплекс питань, пов'язаних із визначенням сутності ефективності фінансової діяльності банківських установ, основних чинників її формування та показників для її оцінки потребує подальшого дослідження.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних та практичних основ визначення ефективності фінансової діяльності банківських установ,

вивчення факторів, що її формують, з подальшою розробкою рекомендацій щодо підвищення ефективності фінансової діяльності комерційного банку.

Для досягнення поставленої мети ставляться та вирішуються наступні завдання:

- 1) визначити сутність поняття «ефективність фінансової діяльності комерційного банку»;
- 2) розкрити роль оцінки ефективності фінансової діяльності в управлінні комерційним банком та прийнятті стратегічних рішень;
- 3) розглянути методичні підходи щодо аналізу та оцінки ефективності фінансової діяльності комерційного банку;
- 4) здійснити аналіз показників фінансової діяльності комерційного банку ПАТ «МТБ БАНК»;
- 5) оцінити ефективність фінансової діяльності ПАТ «МТБ БАНК»;
- 6) провести економетричне моделювання впливу факторів на ефективність фінансової діяльності ПАТ «МТБ БАНК»;
- 7) визначити основні підходи до формування стратегії забезпечення ефективності фінансової діяльності банку;
- 8) розробити рекомендації щодо підвищення ефективності фінансової діяльності комерційного банку ПАТ «МТБ БАНК».

Об'єктом дослідження є процеси оцінки ефективності фінансової діяльності комерційного банку.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні основи ефективності фінансової діяльності комерційного банку та розробка пропозицій щодо підвищення ефективності фінансової діяльності комерційного банку ПАТ «МТБ БАНК».

Під час дослідження застосовано методичний апарат, що базується на системному підході до вивчення процесів діяльності комерційних банків та деяких спеціальних методах, що забезпечують комплексне дослідження процесу оцінки ефективності, а саме: дослідження, аналіз та синтез (визначення основних понять і категорій ефективності фінансової діяльності комерційного банку);

порівняння та узагальнення (вивчення думок різних авторів щодо сутності та значення поняття «ефективність фінансової діяльності комерційного банку», чинників, що на неї впливають, методів її оцінки); спостереження (при вивченні основних тенденцій діяльності ПАТ «МТБ БАНК» та його фінансових результатів); економіко-математичні (оцінка фінансового стану банку та ефективності діяльності шляхом розрахунку фінансових показників; економетричне моделювання впливу факторів на ефективність фінансової діяльності банку).

Дані для дослідження взяті з матеріалів монографій, підручників, періодичних видань, законів та нормативно-правових актів України з питань банківської діяльності, офіційної статистики Національного банку України та фінансової звітності ПАТ «МТБ БАНК» за 2022-2024 роки.

Матеріали кваліфікаційного дослідження були висвітлені на IX Студентській науково-практичній конференції факультету фінансів та банківської справи ОНЕУ «Стабілізація фінансово-економічної системи України» (ОНЕУ, 2025 рік.).

Кваліфікаційна робота складається з змісту, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 85 сторінок (без додатків). Робота містить 11 рисунків, 19 таблиць та 6 додатків. Список використаних джерел містить 44 найменування.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

1.1. Економічна сутність та значення ефективності фінансової діяльності комерційного банку

Визначення ефективності банківської діяльності має багато зацікавлених сторін, чиї цілі та визначення можуть суттєво відрізнятися. Наприклад, регуляторні органи вважали б банк ефективним, якщо він здійснював свої операції з мінімальним ризиком і вище найвищих стандартів. Значні внески до бюджету за рахунок податкових платежів є важливими для суспільства, тому підкреслюється суспільна функція банку. До них належать якість і вартість послуг, які пропонує банк, а також його загальна надійність. Стабільність, адекватна винагорода та конкурентоспроможність банківської установи є ключовими для керівників банків. Зі свого боку, акціонери оцінюють діяльність банку з точки зору максимізації прибутку від своїх інвестицій. Отже, критерії оцінки ефективності діяльності банків значною мірою залежать від суб'єктів банківської діяльності. (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Оцінка ефективності діяльності комерційних банків залежно від суб'єктів банківської діяльності [9]

Суб'єкти банківського сектору	Основні критерії, що є визначальними для оцінки ефективності діяльності банків різних груп суб'єктів
1	2
Позичальники	- процентна ставка; - умови одержання позики та платежу.
Акціонери банку	- фінансова стабільність банку; - рівень дивідендів.
Вкладники депозитів	- процентна ставка за депозитами; - умови сплати банком процентів за користування залученими ресурсами: періодичність, із загальної суми або частки; - пільги; - фінансова стабільність банку.

Продовження табл. 1.1

Правління банку	- ефективність діяльності банку та його підрозділів, а також прибутковість, ліквідність тощо); - можливість управління роботою основних підрозділів банку, ризиками окремих видів його діяльності; - рейтинг банку.
Національний банк України	- дотримання нормативів, що характеризують фінансовий стан банків – ліквідності, платоспроможності, співвідношення власних коштів банку та залучених коштів, відрахувань до резервного фонду; напрями та обсяг використання кредитного портфеля, залучених коштів.

Якщо розглядати банк як частину банківської системи, то можна стверджувати, що сучасний погляд розглядає бізнес як відкритий публічний інститут, що підкреслює важливість узгодження інтересів усіх зацікавлених сторін. З точки зору банківського бізнесу, це передбачає зміну вузької концепції банківської діяльності на більш широкую, яка включає економічні відносини між усіма залученими сторонами. З економічної та юридичної точки зору, основними сторонами, зацікавленими в банку, є його власники/акціонери та менеджери, які відповідають за управління цим капіталом. Тому тут приймаються стратегічні рішення щодо еволюції банківського бізнесу як джерела інвестицій.

Дослідження ефективності концепції буде проведено на основі її походження. Слово ефективність походить від англійської мови. Тут воно відповідає двом іменникам: «effectiveness» та «efficiency». Щоб з'ясувати, в чому різниця між цими двома поняттями, звернемося до визначення поняття «effect» в англійській мові, що характеризує ефективність:

- effective (характеризує effectiveness) – такий, що забезпечує досягнення запланованого (правильного) результату;
- - efficient (характеризує efficiency) – виконана робота означає, що зроблено правильно.

Тобто різницю між «effectiveness», «efficiency» простіше можна пояснити так:

- бути «effective» означає робити «правильні» речі;
- бути «efficiency» означає робити «правильно».

Ефективна діяльність банку є одним із ключових елементів його успішного функціонування та конкурентоспроможності на фінансовому ринку. Проблема ефективності є дуже багатоаспектною та складною, оскільки охоплює всі аспекти банківської діяльності та залежить від багатьох внутрішніх і зовнішніх факторів [12].

Щоб зрозуміти, наскільки ефективною є банківська діяльність, необхідно попередньо з'ясувати сутність понять «ефект», «ефективність», а також словосполучення «ефективність фінансової діяльності банку». Це вносить визначення поняття різними авторами, як показано в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Наукові підходи до трактування поняття «ефективність» [1, 9, 12, 14, 22, 29]

Автор	Поняття
С. Мочерний	Ефективність – це здатність приносити ефект, результативність процесу, проекту, які визначаються як відношення ефекту, результату до витрат.
Д. Рікардо	Ефективність – економічна категорія, яка визначає співвідношення результату до визначеного виду витрат
Г. Емерсон	Ефективність – основна мета управління, яка визначає зв'язок з функціональністю підприємства.
А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк	Ефективність – результативність економічної діяльності, що характеризується відношенням отриманого економічного ефекту (результату) до витрат ресурсів, які зумовили отримання цього результату.
В. Андрійчук	Ефективність це результативність певної дії, процесу, що вимірюється співвідношенням між отриманим результатом і витратами, що його спричинили

Економічна ефективність показує зв'язок між витратами ресурсів і результатами, отриманими в економічній сфері. Її можна визначити як здатність досягти найбільшого результату з найменшими витратами ресурсів. Економічну ефективність оцінюють за різними показниками та показниками, які включають прибутковість, ліквідність, прибутковість, ризикованість та ефективність управління ресурсами.

Можна також сказати, що програми та заходи економічної діяльності, які дають економічну ефективність, мають ефект, який дорівнює ресурсам, витраченим на її досягнення.

Оскільки банки працюють із залученими коштами, слід застосовувати концепцію ризик-прибуток, що означає, що прибуток буде керувати рівнем прийнятих ризиків. Економічна ефективність банку, таким чином, визначається в термінах максимізації прибутку при заданому рівні ризику. Стратегія банку визначатиме рівень його економічної ефективності.

При розгляді ефективності банківської діяльності необхідно враховувати особливості цієї діяльності, наприклад, її цільовий характер (виконання макроекономічної функції фінансового посередника та мікроекономічної функції суб'єкта раціонального господарювання) та роботу з позиковими коштами, що підвищує ризиковий характер діяльності банку.

Таким чином, для реалізації економічної ефективності банку необхідно враховувати декілька факторів, серед яких взаємозв'язок ризику та прибутковості, цільова спрямованість діяльності, а також специфіка роботи із залученими коштами.

Правильно також розглядати чинники, які впливають на банківську сферу - всередині (ендогенні), зовні (екзогенні), налаштування та стан (рис. 1.1).

Чинники впливу			
Внутрішні	Зовнішні	Контекстні	Статусні
1. Фінансово економічні	1. Галузеві	1. Масштаб бізнесу	1. Форма власності банку
2. Технологічні	2. Макроекономічні	2. Розмір банку	2. Резидентність власників
3. Організаційні	3. Ринкові	3. Капіталізація банку	3. Концентрація власності
	4. Адміністративні	4. Фінансова стратегія банку	4. Тип власника

Рис. 1.1. Основні чинники впливу на ефективність фінансової діяльності банку [22]

Внутрішні чинники включають:

а) організаційні: стратегія банку, рівень менеджменту, кваліфікація працівників, зв'язки із засновниками.

б) фінансово-економічні: обсяг і структура власних коштів; рівень доходів і прибутку; ліквідність; структура залучення коштів та їх ефективний розподіл.

в) технологічні: орієнтація банку на розвиток сучасних банківських технологій, потреби ринку в нових банківських продуктах, використання нових комп'ютерних і телекомунікаційних технологій.

Зовнішні чинники включають

а) ринкові: економічні умови підприємницької діяльності, рівень розвитку обладнання та технологій, реальні доходи населення, довіра суб'єктів господарювання та фізичних осіб до банківської системи, демографічні фактори, структура ринку, конкуренція, попит і пропозиція на кредит, потенціал кредитоспроможності позичальника, вартість кредитних ресурсів тощо;

б) адміністративні: інструменти державного регулювання.

в) галузеві;

г) макроекономічні: економіка держави, процентні ставки.

Зовнішні та внутрішні умови, які впливають на можливості та обмеження, в межах яких банк може досягти оптимальної ефективності, називаються контекстними факторами, що впливають на ефективність банківських операцій.

Розмір банку (обсяг його активів або масштаб бізнесу), рівень капіталізації та фінансова стратегія, характерна для цієї установи, слід розглядати як контекстуальні фактори, що впливають на ефективність банківських операцій.

Фактор розміру банку, а точніше масштаб банківського бізнесу, є одним із найважливіших факторів, що впливає на ефективність банківської діяльності. Однак характер цього впливу залежить від здатності керівництва банку ефективно використовувати всі переваги масштабу. У той час як у розвинених країнах набір великих банків може підтримувати управління витратами за рахунок економії на масштабі, диверсифікуючи портфелі; у країнах з економікою, що розвивається, як-от Україна, великі банки дуже неефективні. Це знаходить вираження в обернено пропорційному зв'язку розміру з ефектом масштабу банків; тобто великі банки майже не використовують ефект масштабу.

Аналізуючи роль капіталу в контексті неефективності банківської діяльності, слід зазначити, що капітал, діючи як захист, впливає на витрати та доходи банку не лише через резерви для потенційних збитків за кредитами, але й покриваючи

ризиками, пов'язані з його операціями (включаючи витрати на управління ризиками). Однак при виконанні операційної функції більша частка капіталу збільшує витрати банку, оскільки запозичення коштує дорожче, ніж інші джерела боргу. Отже, нижчі значення коефіцієнта достатності капіталу означають вищі значення фінансового важеля та ризику, що, у свою чергу, збільшує витрати на позики та витрати банку, що шкодить ефективності.

Фактори статусу – це внутрішні риси та особливості банків, які показують, відповідно, наскільки вони спроможні та що обмежує їх у досягненні ефективності (рис. 1.2).

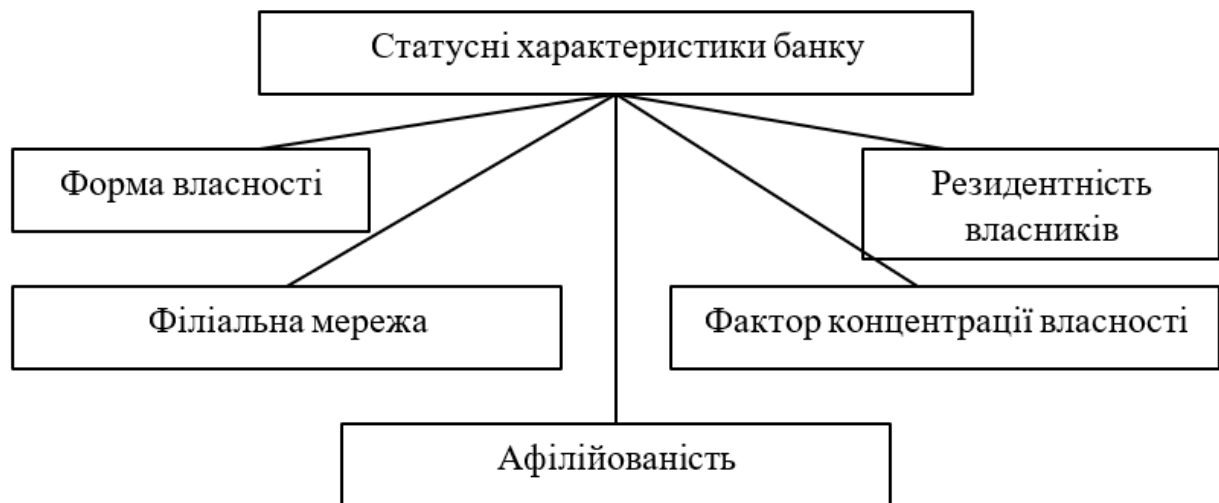

Рис. 1.2. Перелік основних статусних характеристик банку [12]

Деякі з основних ознак статусу банку, які впливають на його ефективність, включають: форму власності банку, де проживають власники, концентрацію їхнього капіталу, а також тип власника.

1. Форма власності. Відомо, що у фінансовому секторі країни держава постає через створення державних банків, які виконують низку специфічних завдань, які універсальні комерційні банки зазвичай не виконують, але спрямовані на виконання специфічних функцій держави, таких як кредитна підтримка окремих галузей економіки чи певних верств населення. Більшість наукових досліджень, що порівнюють ефективність державного та приватного банків, емпірично демонструють перевагу над останнім [3]. Це пояснюється, по-перше, тим, чому державні банки часто здійснюють суспільно значущі, але економічно не вигідні

банківські операції, по-друге, тим, що зазвичай ці держави володіють банками як інструментом реалізації інтересів певних політичних сил переважно популістського характеру, що призводить до неефективних управлінських рішень, особливо в країнах з перехідною економікою та країнах, що розвиваються [4].

2. В умовах глобалізації фінансових ринків і збільшення іноземних інвестицій на внутрішніх ринках резидентність банків займає перше місце. Завжди вважалося, що банки з іноземним капіталом будуть ефективнішими за місцеві. На це є декілька причин. По-перше, вони мають високий рівень корпоративного управління, який дозволяє уникнути конфлікту між власниками та менеджерами та забезпечує послідовну стратегію, по-друге, іноземні банки активно використовують сучасні технології щодо створення нових продуктів і якості обслуговування клієнтів, що дозволяє їм залучати більше клієнтів і, отже, доходів, по-третє, іноземні банки також мають легкий доступ до дешевших коштів від своїх материнських банків.

3. Концентрація власності. Вплив рівня концентрації власності на ефективність бізнесу є важливим аспектом теорії корпоративного управління, пов'язаної з проблемою агентських відносин між власниками і менеджерами. Згідно з теорією банківського корпоративного управління, поділ власності та управління призводить до ситуації, коли менеджери можуть приймати рішення на основі своїх інтересів, які, можливо, суперечать цілям акціонерів. Система внутрішнього контролю може допомогти, але вона стає менш ефективною у випадку «розпорошеної» структури власності. Такі ситуації, коли кілька рук концентрують банківський капітал, допомагають більш ефективно контролювати управлінські рішення, що, у свою чергу, робить банк ефективнішим.

4. Визначення власника банку як інвестора є фактором, що впливає на ефективність банківського бізнесу, і є основною складовою корпоративного управління. Структура власності допомагає запобігти агентським конфліктам і робить бізнес більш ефективним, вважає О.М. Костюк про інституційних інвесторів. Це компанії, банки та інвестиційні фонди, які завдяки досвіду професіоналізму мають глибокі знання з питань корпоративного управління. Індивідуальні інвестори здебільшого є спекулятивними, а не реальними

інвесторами. Отже, наявність інституційного інвестора в структурі власності банку демонструє більший рівень ефективності порівняно з індивідуальним інвестором.

Ефективність банківської діяльності є різноманітним поняттям залежно від суб'єкта, об'єкта, мети тощо. Наприклад, фактори, які оцінюють ефективність банків, відрізняються від поглядів інвестора (власника), регулятора, клієнта тощо. Подвійні аспекти ефективності банків виникають через те, що банки є приватними установами, які одночасно надають суспільні блага. Банк може бути ефективним з точки зору його власників і неефективним з погляду економіки, і навпаки.

1.2. Роль оцінки ефективності фінансової діяльності в управлінні комерційним банком та прийнятті стратегічних рішень

У сучасному світі банківська система відіграє дуже важливу роль в економіці, оскільки забезпечує фінансову стабільність і сприяє розвитку бізнесу разом із задоволенням фінансових потреб населення. Тому оцінка ефективності управління банком постає в цьому контексті як пріоритетна. Аналіз ефективності є дуже важливим інструментом для оцінки діяльності банків, а також для визначення можливих шляхів підвищення їх продуктивності та конкурентоспроможності [12].

Аналіз ефективності управління банком є важливою частиною стратегічного планування та процесу прийняття управлінських рішень. Це дозволяє керівництву банку з'ясувати, наскільки добре ресурси використовуються для реалізації стратегічних цілей. Основні аспекти, які можна визначити щодо ролі оцінки ефективності в управлінні банком, включають:

1) Оцінка фінансової надійності є основною частиною оцінки ефективності управління банком; це пов'язано з тим, що вона перевіряє, чи має банківська установа спроможність витримувати випробування та підтримувати себе за будь-яких обставин. Вона передбачає:

- оцінка прибутку допомагає з'ясувати, наскільки добре установа отримує дохід від своєї діяльності. Це дуже важливо, оскільки прибуток є основним джерелом фінансування банківської діяльності, а також покриття ризиків.

- оцінка ліквідності визначає, наскільки швидко і легко банк може перетворити свої активи в готівку або інші ліквідні активи, щоб бути впевненим, що банк продовжить виконувати свої фінансові зобов'язання. Належна оцінка фінансового ризику дає змогу врахувати ступінь ризику, який банк повинен прийняти через волатильність ринку, кредитні ризики, процентні ставки та інші фактори. Надійна фінансова стабільність допомагає ефективно управляти таким підвищеним ризиком для забезпечення фінансової стабільності.

Перегляд цих факторів допомагає керівництву банку приймати правильні рішення щодо максимізації балансу, створення стратегій фінансового менеджменту та підтримки стабільності за мінливих економічних умов. Розширена оцінка фінансової стійкості дозволяє банку виявити можливі ризики плюс шанси на підвищення фінансового результату та досягнення успіху в довгостроковій перспективі.

2) Виявлення слабких сторін шляхом аналізу ефективності операційних процесів у банку є дуже важливим для забезпечення його стійкості та конкурентоспроможності. Цей процес також дозволяє виявити недоліки та можливі проблеми, які можуть виникнути щодо операцій банку, щоб можна було негайно вжити заходів для їх усунення та покращення.

3) Оптимізація витрат за допомогою аналізу ефективності є дуже важливою для банку, оскільки це дає змогу зменшити витрати та підвищити ефективність використання ресурсів. Чим більше оптимізуються витрати, тим більшої конкурентоспроможності, ефективного використання ресурсів і сталого розвитку банк може досягти в мінливому економічному середовищі.

4) Планування та стратегічний менеджмент. Пошук шляхів розробки стратегії, яка забезпечує загальну ефективність операцій банку, що, у свою чергу, передбачає формулювання набору стратегій, які будуть включені в так званий «портфель альтернативних стратегій» щодо загальної ефективності, таким чином

створюючи умови, за яких цілі розвитку банку будуть досягнуті. На етапах діагностики та оцінки банків, розташованих в Україні, буде визначено прибутковість корпоративного управління, ризики та загрози. Альтернативні стратегічні вибори на основі даних, спрямовані на забезпечення загальної ефективності фінансової установи, є її невід'ємними атрибутами.

У науковій літературі існують два основних напрямки для визначення стратегії управління: один через планування, інший через контроль [6]:

- створення цільової настанови, точної настанови;
- опис пріоритетної моделі поведінки, спрямованої на досягнення головної мети.

На кожному етапі розвитку банку виявляється несприятливий вплив різних дестабілізуючих елементів. Ряд таких елементів, які впливають на прибутковість і корпоративне управління, може бути зумовлений соціально-політичною напругою, залежністю від коливань глобальних ринків, економічними проблемами, а також імовірністю екологічних надзвичайних ситуацій, соціальної шкоди, політичних хвилювань і так далі.

Критеріями вибору основної стратегії є етапи життєвого циклу банків, визначені на основі аналітичних розрахунків під час діагностики та прогнозування загальної ефективності. Цей критерій відображає вплив прибутковості на банківську систему. Встановлено діагностований і прогнозований стан банку, що дозволяє цільові орієнтири загальної прибутковості та ефективності використання ресурсів, а також структуру доходів і витрат. Досягнутий стан, що визначає стратегічні цілі щодо забезпечення прибутковості, є тим, що обумовлює вибір стратегії щодо загальної ефективності роботи в банку, тому виступає як основний критерій.

Кожен банк має свої можливості для загальної ефективності, свої умови для розвитку та зростання, а крім того, знаходиться під впливом значно складніших закономірностей циклічного розвитку економічних процесів на макро-, мезо- та мікрорівнях. Життєвий цикл банку відповідає певним етапам розвитку економіки. При оцінці загальної стратегії ефективності визначається,

чи можуть стратегічні заходи досягти поставлених цілей, якщо вони відповідають внутрішньому потенціалу обраної банком стратегії та, нарешті, відповідність прибутковості через покращення корпоративного управління. Корпоративне управління визначає прибутковість, а також банківський менеджмент на формування та вибір стратегії.

Ефективне стратегічне управління включає операції змін, їх адаптацію та контроль за процесами трансформації та розвитку банківської системи. Це також включатиме постійне зміцнення сильних сторін, впровадження нових можливостей, зниження ризиків, усунення кризових ситуацій та викорінення слабких сторін.

Фактори в умовах великої нестабільності, в яких перебувають сучасні комерційні банки, включають процентну політику Національного банку України; вилучення великих сум з обігу в резервні фонди; системи страхування кредитів і депозитів не створені. Тому залучення клієнтів є однією з найгостріших і актуальних проблем сьогодення.

Аналізуючи ефективність застосованої банком стратегії, необхідно враховувати:

1) коливання частки ринку, яку займає банк у окремих сферах діяльності (кредитування, інвестиції, валютні операції), що в основному відображає пріоритети банку.

2) динаміку абсолютного прибутку, отриманого банком з урахуванням інфляційних впливів, що визначає фінансову стабільність і реальну прибутковість.

Відносна динаміка валового доходу по відношенню до конкурентів, зміни відносних показників прибутковості активів і капіталу відображають конкурентоспроможність банку.

Чим кращі ці показники, тим більше непотрібність радикальних змін у поточній стратегії банку, і навпаки. Основним показником стратегічної ефективності є розмір прибутку банку. У ньому кількісно відображаються практично всі ознаки, які функціонально та структурно можуть бути пов'язані з

діяльністю банківської установи незалежно від характеру, змісту та обсягу. Головна мета кожного – отримання та примноження прибутку

Прибуток банку є джерелом збільшення та оновлення основних фондів, зростання власного капіталу, що є основою фінансової стабільності банку, ліквідності балансу, виплати дивідендів, якості обслуговування, що постійно розвивається та вдосконалюється.

Прибуток банку допомагає визначити здатність виконувати стратегічні завдання, платоспроможність і конкурентоспроможність. Фінансові результати банку також залежать від його політики, кваліфікації персоналу та рівня менеджменту. При прийнятті рішень і розробці стратегії часто виникають ситуації, коли не вистачає ресурсів для вибору найкращого варіанту або певні зовнішні фактори перешкоджають збільшенню процентної ставки за кредитом або зниженню процентної ставки за депозитом. Тому під час стратегічного аналізу важливо враховувати обмежувальні фактори, які можуть бути одиничними або кількома.

Завдяки оцінці ефективності банків виконуються відповідні стратегічні обов'язки [9]. Вони можуть бути оформлені як:

- розрахунок ефективності та оцінка ризиків різних варіантів інвестування ресурсів, як власних, так і позикових. Сюди входить вивчення інвестиційних перспектив у цінні папери, кредитування та зростання кількох послуг тощо з точки зору прибутку та ризику;

- пошук внутрішніх резервів охоплює фінансову сферу (зниження збиткових обсягів та рівня ризику вкладених ресурсів), а також виробничу сферу (оптимізація використання трудових ресурсів, аналіз балансу капіталу та активів і пасивів з урахуванням прибутковості та ризиків у виробничій сфері).

Отримані результати є основою для оцінки та обґрунтування оптимальних рішень щодо управління основними показниками та напрямками діяльності. Переваги оцінки ефективності для стратегічного планування в банку включають:

- пов'язування поточного вибору з майбутніми результатами діяльності банку, що дозволяє організовано та цілеспрямовано приймати рішення з прогнозуванням наслідків;
- визначення шансів, ризиків, переваг і недоліків діяльності банку та включення їх у розробку стратегії управління;
- наголос на дослідженні різних варіантів досягнення мети, тобто визначенні можливих шляхів у межах встановлених цілей та обмежень;
- продумане планування майбутньої діяльності банку;
- розподіл відповідальності не лише між різними сферами діяльності, а й між поточною та майбутньою діяльністю банківської установи.

Тому аналіз ефективності діяльності банку є важливим як для роботи банку, так і для його стратегічного планування. Економічна ефективність банківської діяльності визначається виходячи з витрат на доходи від мобілізації ресурсів та їх розміщення. Аналіз діяльності банку має стосуватися не лише чіткого розрахунку показників, а й оцінки прогнозованого рівня ефективності. Отже, проведення перевірки роботи банку є необхідним кроком для з'ясування його фінансового стану та виявлення резервів для підвищення прибутковості його діяльності.

1.3. Методичні підходи щодо аналізу та оцінки ефективності фінансової діяльності комерційного банку

Оцінка ефективності комерційних банків значною мірою залежить від структурної складової банківської системи, ефективність яких потребує ретельного вивчення.

Діяльність банку, як і управлінські рішення, можуть бути інформованими лише за умови якісного інформаційного забезпечення. Він передбачає постійний збір, обробку, аналіз та інтерпретацію даних, що стосуються всієї діяльності банку [3]. Основними складовими інформаційного забезпечення є:

1. Фінансова звітність;

- баланс: відображає активи, пасиви та власний капітал банку на будь-яку дату.
- звіт про фінансові результати: відображає доходи, витрати та чистий прибуток за певний період.
- звіт про рух готівки: показує надходження та вибуття готівки з їх залишками на початок і кінець періоду.
- звіт про зміни в власному капіталі: показує зміни в структурі власного капіталу банку за період.

2. Регуляторні звіти:

- звіти до Національного банку України: включають різні форми звітності, які надаються регулятору для моніторингу діяльності банків.
- звіти до податкових органів: містять податкові декларації та інші документи, необхідні для виконання податкових зобов'язань.

3. Внутрішня звітність

- управлінська звітність: містить інформацію для внутрішнього використання керівництвом банку, яка включає детальні дані про доходи, витрати, продуктивність та інші ключові показники.
- оперативна звітність: містить дані про поточну діяльність банку, обсяг виданих кредитів, залучених депозитів, проведених операцій тощо.

4. Інформаційні системи та технології:

- банківські інформаційні системи (BIS): автоматизовані системи, які поєднують і обробляють усі дані про операції та діяльність банку.
- системи управління ризиками (ERM): інструменти, що використовуються для ідентифікації, оцінки та управління різними типами ризиків.
- системи бізнес-аналітики (BI): інструменти для аналізу великих обсягів даних для підтримки прийняття рішень.

Належне надання інформації дає змогу об'єктивно оцінити діяльність банку, що дасть можливість його керівництву вчасно виявляти проблеми, оцінювати результати, приймати стратегічні рішення, а також мати можливість пристосовуватися до змін як внутрішнього, так і зовнішнього середовища.

Далі розглянемо класифікацію методів оцінки ефективності фінансової діяльності банківських установ. (рис. 1.3).

Рис. 1.3. Класифікація методів оцінки ефективності фінансової діяльності комерційного банку [5]

Прості методи аналізу зосереджені на оцінці коливань рентабельності, рентабельності та інших показників, що робить їх зручними для застосування. З іншого боку, методи маржинального аналізу, хоч і комплексні, дають можливість проводити комплексну оцінку ефективності банківських установ одночасно за кількома показниками. Таким чином, це значно підвищує їхню важливість, особливо при порівнянні переваг між банками-конкурентами.

У більшості випадків під ефективністю розуміють співвідношення витрат ресурсів і результатів, отриманих від їх використання. У вітчизняній банківській компанії під ефективністю в більшості випадків розуміють або рівень досягнення

в короткостроковій перспективі певних фінансових показників, таких як прибуток і рентабельність, або ступінь задоволення інших інтересів власників даної організації.

У вітчизняній практиці при оцінці результатів діяльності банків часто використовується монетарний підхід. Цей підхід передбачає застосування системи управлінських відносних показників, яка детально відображає стан банківського сектору та його зміни. Розраховані коефіцієнти допомагають фахівцям з фінансового аналізу глибше зрозуміти фінансовий стан банку, оскільки абсолютні значення можуть бути не дуже інформативними, за винятком деяких ситуацій.

Коефіцієнти, які мають характеризувати ефективність роботи банку, ототожнюються з показниками прибутковості. Основні показники, які відображають рентабельність банківської діяльності, це ROA рентабельність активів і ROE рентабельність капіталу.

ROA є показником ефективності використання активів банку. Розраховується як відношення прибутку банку після оподаткування на звітну дату до середньої вартості активів, що використовуються банком протягом відповідного періоду, і виражається у відсотках.

$$ROA = \frac{\text{ЧП}}{A} \quad (1.1)$$

де ЧП – чистий прибуток банку;

A – середні активи банку.

ROE є показником ефективності використання статутного капіталу банку. Розраховується як відношення прибутку після оподаткування на звітну дату до середньої величини статутного капіталу за відповідний період і виражається у відсотках:

$$ROE = \frac{\text{ЧП}}{K} \quad (1.2)$$

де ЧП – чистий прибуток банку;

K – середній капітал банку.

Таким чином, ROE показує рівень прибутку, отриманого на частку грошей, вкладених власниками банку. ROA, яка є частиною ROE, показує, наскільки добре активи використовуються для отримання прибутку; це дає ефективність отримання прибутку за допомогою активів. ROE рентабельність власного капіталу як цілий відсоток, де він поєднує рентабельність активів (ROA) і вплив фінансового важеля.

Для детальнішого вивчення ефективності банківських операцій фактори, що впливають на значення коефіцієнта рентабельності капіталу, будуть оцінені на основі моделі Дюпона. Відповідно до цього підходу ROE можна розділити на такі елементи:

- маржинальний прибуток (МП), визначається як чистий прибуток над балансовим прибутком і дозволяє оцінити ефективність менеджменту в справлянні податків банком:

$$МП = \frac{ЧП}{БП} \quad (1.3)$$

де ЧП – чистий прибуток банку після оподаткування;

БП – прибуток банку до оподаткування;

- операційна маржа (ОМ), яка розраховується як відношення балансового прибутку до доходу, характеризує операційну ефективність діяльності банку:

$$ОМ = \frac{БП}{Д} \quad (1.4)$$

де БП – прибуток банку до оподаткування;

Д – доходи банку;

- доходність активів (ДА), яка виводиться з доходу та сукупних активів банку та визначає доходність розміщення активів:

$$ДА = \frac{Д}{А} \quad (1.5)$$

де Д – доходи банку;

А – середні активи банку;

- мультиплікатор капіталу (МК) – співвідношення активів/власного капіталу для оцінки політики банку щодо джерел фінансування його банківської діяльності, зокрема фінансового левериджу:

$$МК = \frac{A}{K} \quad (1.6)$$

де А – середні активи банку;

К – середній капітал банку.

Чистий спред можна використовувати для оцінки ефективності операційної діяльності комерційного банку. Це свідчить про процентну політику банку по кредитно-депозитних операціях. Аналіз чистого спреда стосується однієї стратегії, яку має банк щодо процентних ставок, відображених змінами цих ставок за його активами та зобов'язаннями. Чистий спред визначатиметься як різниця між середніми процентними ставками, за якими банк надає кредити, використовуючи активи, та ставками, за якими він платить за залучення депозитів та інших зобов'язань. Це свідчить про найменшу різницю між ставками активів і пасивів, необхідну для того, щоб банк покривав свої витрати, але не приносив прибутку.

$$ЧС = \frac{ПД}{КП} \times 100\% - \frac{ПВ}{ПЗ} \times 100\% \quad (1.7)$$

де ПД – процентні доходи за кредитними операціями;

КП – кредитний портфель;

ПВ – процентні витрати за депозитами;

ПЗ – підпроцентні зобов'язання.

Зміна умов ведення банківської діяльності та загальне зниження рівня процентної маржі зумовлюють необхідність перегляду традиційних методів оцінки діяльності. Таким чином, рекомендовано, щоб CIR (Cost to Income Ratio) відображав операційну ефективність банку і мав бути основним показником для оцінки ефективності банку. Цей коефіцієнт визначається як операційні витрати / чистий процентний дохід + непроцентний дохід:

$$CIR = \frac{ОВ}{ЧПД+НД} \times 100\% - \frac{ПВ}{ПЗ} \times 100\% \quad (1.8)$$

де ОВ – операційні витрати;

ЧПД – чистий процентний дохід;

НД – непроцентний дохід.

Операційні витрати, чисельник коефіцієнта, включають усі витрати, крім відсотків; заробітна плата, орендна плата та інші адміністративні та комісійні витрати. Слід зазначити, що невідсоткові витрати не враховують витрати на створення резервів, оскільки вони можуть збільшуватися з інших причин, ніж просто погіршення якості кредитного портфеля, наприклад зростання портфеля. Наприклад, у місяці створення резерву під нові кредити відсутні процентні доходи, отримані банком за цими кредитами. Також слід зазначити, що процентні витрати не є частиною знаменника співвідношення, оскільки вони стосуються інвестиційних рішень, а не операційних рішень.

Керівництво може ефективно управляти операційними витратами, як зазвичай одним із найбільших компонентів загальної структури витрат банку. Саме з цієї причини показник CIR використовується для вимірювання здатності керівництва банку мінімізувати операційні витрати, щоб можна було реалізувати збільшення прибутку, залишаючись на тому місці, де він є.

Також враховуються такі якісні показники, як: адекватність та якість пропонованих банківських послуг; якість кредитного портфеля (показники дотримання нормативів, проблемні кредити, прибутковість/збитковість; динаміка кредитних вкладень, структура наданих кредитів за суб'єктами, строки, валюти та цільове спрямування заборгованості тощо); конкурентоспроможність банку та довіра до нього (позиція на ринку), оскільки вони дозволяють оцінити, чи досягнуто стратегічних цілей банку.

Застосування цього методу просте і очевидне, але прикро. По-перше, для повної оцінки діяльності банку необхідно використовувати інтегральні показники, які агрегують декілька часткових показників, пов'язаних із ваговими коефіцієнтами. По-друге, такі показники діяльності не дозволяють визначити перспективні напрямки розвитку банку, оскільки відображають ефективність минулого періоду, а не потенційні можливості в майбутньому. По-третє, цей

метод не розглядає характеристики продуктивності як багатofакторність, відносність і стохастичність. По-четверте, його застосування ускладнює порівняння результатів аналізу ефективності між вітчизняними та закордонними даними.

Усі підходи до граничного аналізу ефективності банку спрямовані на визначення межі оптимальної продуктивності. Межа — це лінія, на якій розташовані найефективніші банки, які використовують свої ресурси краще за інших для досягнення результатів. Коефіцієнт ефективності інших банків розраховується як віддаленість від цієї межі та зазвичай лежить між 0 і 1. Значення 1 вказує на найефективніші банки, які знаходяться безпосередньо на межі ефективності.

Різниця між різними методами граничного аналізу полягає в тому, як будується межа ефективності та міра відстані до цієї межі. Традиційно методи граничного аналізу поділяють на дві групи: параметричні та непараметричні. Перший відноситься до економетричних методів для оцінки точної функціональної форми виробничого процесу. Останній застосовує методи лінійного програмування для створення кордонів ефективності та розрахунку відстані, яку банки дотримуються від таких кордонів.

Методи непараметричного оцінювання ефективності використовуються для оцінки діяльності банку на основі передбачуваної виробничої функції, якої не існує. Границя ефективності — це довільний зигзаг, побудований за допомогою математичного лінійного програмування. Ці підходи спираються на координати прибутку та витрат для оцінки ефективності управління кожним банком.

Навпаки, у параметричних підходах ефективність оцінюється з використанням попередньо визначеної межі ефективності, яка також побудована за допомогою лінійного програмування, а не оцінки точного її рівня. Плюси і мінуси використання таких моделей можна звести в таблицю. 1.2.

Таблиця 1.2

Методи оцінки ефективності фінансової діяльності комерційного банку [20]

Методи оцінки ефективності діяльності банку	Переваги	Недоліки
Параметричні	- враховує стохастичність як характеристику, оцінюючи її замість точного розрахунку; - перевірка статистичної значущості отриманих оцінок або врахуванні впливу різних факторів, що дозволяє урахувати можливість випадкових помилок.	- необхідність чіткої специфікації форми «межі» - тобто потрібно заздалегідь визначити форму функції «межі» ефективності, точно знати, яким чином ця межа буде визначатися (фіксована лінія або крива).
Непараметричні	- відсутня необхідність чіткого визначення форми «межі» ефективності; - можливість визначити ефективність банків на основі їх реальної діяльності без урахування апріорних гіпотез або моделей; - використання для оцінки ефективності різних типів банків та фінансових установ, незалежно від їх розміру чи спеціалізації; - обов'язкова присутність банків із 100% ефективністю.	- чіткий розрахунок (а не оцінка) значень ефективності; - чутливість до викидів у даних, що може нівелювати результати оцінки; - початкове припущення про відсутність випадкових помилок; - можуть бути менш ефективними або менш точними для обробки великих обсягів даних.

Підхід DEA (аналіз поверхневого охоплення), непараметрична техніка оцінки діяльності банку, розглядає кожен банк як окрему економічну одиницю, яка використовує свої ресурси для виробництва продукції відповідно до виробничої функції аналогічно мікроекономічній фірмі.

Таким чином, метод DEA (аналіз поверхневої обгортки) визначає, наскільки банки здатні отримувати високий рівень результатів із низьким використанням ресурсів порівняно з іншими банками. Він базується на створенні «обгортки», яка встановлює межу ефективності для векторних виходів банків (тобто різних типів продуктів і послуг).

Особливістю способу DEA є те, що він дає лише відносну міру ефективності, тобто порівнює банки один з одним з точки зору їх продуктивності. Крім того, він визначає рівень ресурсів або продуктивності, необхідний непридатним банкам для досягнення межі ефективності.

Дві основні моделі застосовуються для ретельного аналізу методом DEA: CRS і VRS. Використання обох моделей разом дає змогу не лише оцінити ефективність досліджуваних об'єктів, а й оцінити, як і чому вони можуть бути неефективними.

Підхід SFA (стохастичний граничний підхід) є одним з популярних параметричних підходів для аналізу ефективності банків. Він використовує стохастичну виробничу функцію Кобба-Дугласа. Перевагою методу SFA є те, що він включає іншу випадкову змінну, яка виникає через звичайне розглядання неефективності. Таким чином, це дозволяє оцінити випадкові помилки та ступінь неефективності банків в один момент часу.

Переваги методу SFA включають його здатність також обробляти випадкові помилки, що робить можливим точне оцінювання ефективності. Метод має і деякі недоліки. Наприклад, це вимагає точного формулювання функціональних форм виробничих можливостей, змінних і розподілу випадкових помилок; це може призвести до суб'єктивних результатів оцінки. Крім того, метод SFA краще працює у випадку з одним продуктом або одним ресурсом; це обмежує його універсальність у більш складних ситуаціях [30].

Останнім етапом оцінки ефективності фінансової діяльності банків є узагальнення результатів досліджень, виявлення та аналіз факторів, що впливають на рівень ефективності, у тому числі складання висновків і рекомендацій. Цей підхід є вдосконаленим факторним аналізом для показників ROE та ROA. Він використовує модель DuPont для встановлення кореляції між показниками, які визначають прибутковість і ризики для банку, і таким чином також встановлює вплив окремих елементів на результати його діяльності.

Одночасно цей підхід може бути використаний менеджерами банку для орієнтування рівнів прибутковості банку при плануванні фінансової діяльності.

Методика дезагрегованого дослідження прибутковості власного капіталу заснована на вивченні коефіцієнтів прибутковості – ROE і ROA. Рентабельність власного капіталу (ROE) формує основу факторної моделі, а показники її величини визначають чинники, що її стимулюють. Іншими словами, фактори, що

впливають на рентабельність капіталу, розподіляються з метою вивчення ступенів і напрямків їх впливу на рівень самої рентабельності капіталу. Також виділяють двофакторну та трифакторну моделі. Таким чином, виконуючи двофакторну модель аналізу ROE формально може бути представлена таким чином:

$$ROE = \frac{NP}{E} = ROA \times LR = \frac{NP}{A} \times \frac{A}{E} \quad (1.9)$$

де ROA (Return on assets) – показник прибутковості активів;

LR (Leverage ratio) – мультиплікатор капіталу, фінансовий важіль (відношення активів до капіталу банку);

NP (Net Profit) – чистий прибуток банку; E (Equity) – капітал банку;

A (Assets) – активи банку.

З рівняння 1.9 рентабельність капіталу безпосередньо пов'язана з рентабельністю активів. Слід зазначити, що фінансовий леверидж не призведе до зниження рівня надійності банку, доки прибутковість активів буде вище вартості запозичень із зовнішніх джерел, оскільки поповнення капіталу в цій методології розглядається як за рахунок прибутку.

Вплив факторів на ступінь ROE можна обчислити за допомогою трифакторної моделі за формулою (1.10).

$$ROE = \frac{NP}{E} = PM \times PA \times LR = \frac{NP}{I} \times \frac{R}{A} \times \frac{A}{E} \quad (1.10)$$

де PM (Profit margin) – маржа прибутку (загальна рентабельність);

PA (Profitableness assets) – дохідність (оборотність) активів;

I (Income) – доход банку.

Отже, модель DuPont визначає ключові елементи, які впливають на прибутковість банку: ROA, ROE, PM або норма прибутку; RA або рентабельність активів; і LR – коефіцієнт капіталізації. Це надає прибутковості банку з різних точок зору якісний вимір у співвідношенні з доходами та витратами відносно структури балансу банку, а також визначає основні фактори, що впливають на банківську прибутковість, що неухильно веде до з'ясування впливу окремих операцій на загальний результат банківської діяльності. Це також допомагає в

аналізі контролю та управління цими факторами менеджерами, щоб пізніше вони могли краще керувати банком та його прибутковою діяльністю.

Таким чином, для вимірювання ефективності діяльності банків використовуються різні методи, а саме: коефіцієнтний, аналітичний, RAPM та економетричний. За різних обставин вибирається один застосовний метод.

Основними причинами повільного впровадження ефективних систем оцінки ефективності фінансової діяльності банків в Україні є:

- недостатній досвід і навички у практиці встановлення та розподілу витрат;
- відсутність в операційних системах банків необхідної інформації для правильного розподілу доходів і витрат за видами діяльності від різних підрозділів;
- відсутність передових методичних і методичних розробок у цій галузі наукового дослідження;
- незацікавленість керівництва банку у створенні широкого уявлення про облік і контроль доходів і витрат;
- значні витрати на впровадження системи оцінки ефективності діяльності банків;
- недосконалість податкового законодавства знижує мотивацію банків до скорочення витрат і збільшення прибутку.

РОЗДІЛ 2 ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ ПАТ «МТБ БАНК»

2.1. Аналіз показників фінансової діяльності комерційного банку ПАТ «МТБ БАНК»

Комерційний банк ПАТ «МТБ БАНК» – публічне акціонерне товариство, органами управління та контролю якого є [32]:

- вищий орган управління - Загальні збори акціонерів;
- орган, який контролює діяльність Правління та за допомогою нього забезпечує захист прав вкладників, інших кредиторів та акціонерів Банку - Наглядова рада;
- виконавчий орган - Правління Банку.

Основним видом діяльності ПАТ «МТБ БАНК» є надання банківських послуг підприємствам та фізичним особам на території України. Банк діє на підставі ліцензії на банківську діяльність, виданої НБУ. Крім того, Банк має ліцензії Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку на професійну діяльність на ринках капіталу, зокрема торгівлю фінансовими інструментами. Банку також надані ліцензії на депозитарне зберігання інституційних активів спільного інвестування та діяльність зі зберігання активів пенсійних фондів. Місія діяльності банку – стати зручним для пріоритетних сегментів клієнтів, забезпечити прибутковість, пропонувати різноманітні якісні послуги клієнтам і контрагентам на технологічному рівні.

Цілі менеджменту банку можна структурувати так [32]:

- 1) постійне зростання мобілізації ресурсів;
- 2) підвищення прибутковості своїх активних операцій за рахунок підтримання кращої якості кредитного портфеля;
- 3) підвищення продуктивності діяльності банку;
- 4) забезпечення високотехнологічного обслуговування споживачів у кожній торговій точці;

5) правильний рівень банківського персоналу.

У звітному періоді керівництво банку забезпечувало прибутковість операційної діяльності та гарантувало належний контроль за захистом прав вкладників, інших кредиторів та акціонерів, зберігаючи при цьому досить високі позиції кредитних та депозитних рейтингів.

Головним досягненням ПАТ «МТБ БАНК» є його успішне функціонування в дуже жорстких кризових умовах воєнного стану, який було запроваджено в країні через відверту війну російської федерації проти України, а також військові дії, які велися в Україні протягом цих років, а також під час пандемії коронавірусу, яка сталася безпосередньо перед оголошенням воєнного стану.

Оцінка фінансового стану банку, проведена відповідно до фінансової звітності за 2022-2024 роки, включає набір показників, що відображають стабільність, ліквідність, прибутковість та загальну фінансову ефективність. Стан банку розглядатиметься за кількома показниками – активи та пасиви, рівень капіталу, доходи та витрати, кредитний портфель, ліквідність, ризики тощо. Ця оцінка допомагає формувати знання про здатність підтримувати функціональність, а також виконувати зобов'язання перед вкладниками та кредиторами; отже, це стає важливим для регуляторів, інвесторів, клієнтів та інших зацікавлених сторін.

Вивчення складу та структури активів банку, що наведена в таблиці 2.1, дозволило менеджерам побудувати систему завдань, яка може сприяти хорошому рівню фінансової стабільності та ліквідності банку.

Загальна динаміка активів має зростаючий характер: у 2023 році вони зросли на 7448518 тис. грн (69,29%), а у 2024 році – на 4227083 тис. грн.(23,23%). Збільшення темпів росту може вказувати на тактичні зміни стратегії банку, які позитивно впливають на його фінансовий стан та ефективність фінансової діяльності.

Таблиця 2.1

Аналіз динаміки та структури активів ПАТ «МТБ БАНК»*

Показники	2022р.		2023р.		2024р.		Зміни за звітний період			
	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	2023-2022		2024-2023	
							тис. грн	%	тис. грн	%
Грошові кошти, їх еквіваленти	2704666	25,16	2601030	14,29	2938435	13,10	-103636	-3,83	337405	12,97
Кошти в інших банках	193455	1,80	427794	2,35	349732	1,56	234339	121,13	-78062	-18,25
Кредити та заборгованість клієнтів	4262645	39,65	5500543	30,23	5221733	23,28	1237898	29,04	-278810	-5,07
Похідні фінансові активи	0	0,00	1005	0,01	0	0,00	1005	0,00	-1005	-100,00
Фінансові інвестиції за амортизаційною вартістю через інший сукупний дохід	2202847	20,49	8127191	44,66	8474351	37,79	5924344	268,94	347160	4,27
Фінансові інвестиції за амортизаційною вартістю	600756	5,59	660410	3,63	4505362	20,09	59654	9,93	3844952	582,21
Інвестиційна нерухомість	91358	0,85	85524	0,47	57930	0,26	-5834	-6,39	-27594	-32,26
Нематеріальні активи	162802	1,51	201537	1,11	198007	0,88	38735	23,79	-3530	-1,75
Основні засоби	290776	2,70	326493	1,79	363190	1,62	35717	12,28	36697	11,24
Активи з права користування	35629	0,33	56925	0,31	89525	0,40	21296	59,77	32600	57,27
Інші фінансові активи	3324	0,03	11826	0,06	438	0,00	8502	255,78	-11388	-96,30
Інші активи	201579	1,88	198077	1,09	226735	1,01	-3502	-1,74	28658	14,47
Усього активів	10749837	100,00	18198355	100,00	22425438	100,00	7448518	69,29	4227083	23,23

*Розраховано за даними річної звітності ПАТ «МТБ БАНК» [32]

Значну частину активів займають кредити та заборгованість клієнтів (39,65%-23,28%). За цей час вони мали мінливу тенденцію: у 2023 році вони зросли на 1237898 тис. грн (29,04%), а у 2024 році знизились – на 278810 тис. грн. (-5,07%).

Велике значення мають кредити та заборгованість клієнтів, адже в умовах воєнного стану основним напрямком активної діяльності банку залишається збереження та підтримка якісного кредитного портфеля. Крім того, протягом 2024 року банк сформував резерв під знецінення кредитів на суму 761 млн грн, що забезпечило цю статтю активу балансу.

Рис. 2.1. Динаміка основних статей активів ПАТ «МТБ БАНК» за 2022-2024 рр., тис. грн.

Грошові кошти та їх еквіваленти мають мінливу тенденцію. У 2023 році вони знизились на 3,83%, у 2024 році – збільшились на 12,97%, що можна сприймати як збільшення ліквідності банку, так і стабільності, покращення стратегічного планування та управління ризиками.

Фінансові інвестиції за амортизованою вартістю через інший сукупний дохід складають значну частину активів (20,49%-37,79%). Показник має зростаючу динаміку. У 2023 році він зріс на 5924344 тис. грн. (268,94%); однак у наступному році – на 347160 тис. грн. (4,27%). Фінансові інвестиції за

амортизованою вартістю демонструють дуже різку тенденцію до збільшення. У 2023 році вони зросли на 59654 тис. грн (9,93%), а в 2024 році – ще на 3844952 тис. грн (528,21%), що може бути пов’язано з деякими змінами на грошово-кредитному ринку. Фінансові інвестиції представлені наступними цінними паперами: державні облігації України, облігації Казначейства Франції, Німеччини та США, депозитні сертифікати НБУ.

Кошти в інших банках у 2022 році зросли на 234339 тис. грн, а у 2024 році зменшилися на 349660 тис. грн. Їхня сума займає досить низьку частку в загальних активах – 0,42% у 2024 році. Це свідчить про те, що банк майже не кредитує інші банки.

Основні засоби мають мінливу тенденцію: у 2023 році зросли на 35717 тис. грн.; у 2024 році зменшились на 78062 тис. грн., що може свідчити про погіршення інфраструктури банку. Таким чином, структура активів залишається незмінною і характеризується переважанням кредитних операцій, а також фінансових вкладень у цінні папери. Крім того, значну частку в структурі активів у 2024 році займають грошові кошти та їх еквіваленти. Така структура є класичною і в цілому відповідає традиційним підходам до формування активів банківських установ, що діють в Україні.

Аналіз власного капіталу банку є складним і тривалим завданням, яке не можна виконувати без урахування як загального фінансового стану банку та його діяльності, так і аналізу ринкових умов банківських операцій і послуг, економічного стану учасників (акціонерів) банку, а також його клієнтів.

З динаміки власного капіталу (табл. 2.2) видно, що він зріс у 2023 році на 177956 тис. грн., а у 2024 році збільшився на 456865 тис. грн., що відбулося за рахунок позитивного впливу переоцінки боргових фінансових активів, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід.

В структурі власного капіталу займає статутний капітал близько 70%. За аналізований період він стабільний та дорівнює 635 000 тис. грн.

Коли більшість власного капіталу банку займає статутний капітал, це означає, що значна частина капіталу банку інвестована для забезпечення статутного фонду.

Таблиця 2.2

Динаміка та структура власного капіталу ПАТ «МТБ Банк» за 2022-2024 роки

Показники	2022		2023		2024		Зміни			
	Сума, тис. грн.	Питома вага %	Сума, тис. грн.	Питома вага%	Сума, тис грн.	Питома вага%	2023-2022		2024-2023	
							тис. грн	%	тис. грн	%
Статутний капітал	635000	69,60	635000	58,24	635000	41,04	0	0,00	0	0,00
Емісійні різниці	68749	7,54	68749	6,31	68749	4,44	0	0,00	0	0,00
Резерви та інші фонди банку	72406	7,94	65328	5,99	68635	4,44	-7078	-9,78	3307	5,06
Резерви переоцінки	-154641	-16,95	-1135	-0,10	59101	3,82	153506	-99,27	60236	-5307,14
Нерозподілений прибуток	290880	31,88	322408	29,57	715730	46,26	31528	10,84	393322	122,00
Усього	912394	100,00	1090350	100,00	1547215	100,00	177956	19,50	456865	41,90

*Розраховано за даними річної звітності ПАТ «МТБ БАНК» [32]

Виключення - це 2024 рік, коли питома вага статутного капіталу складає 35, 94% на користь нерозподіленого прибутку (рис. 2.2).

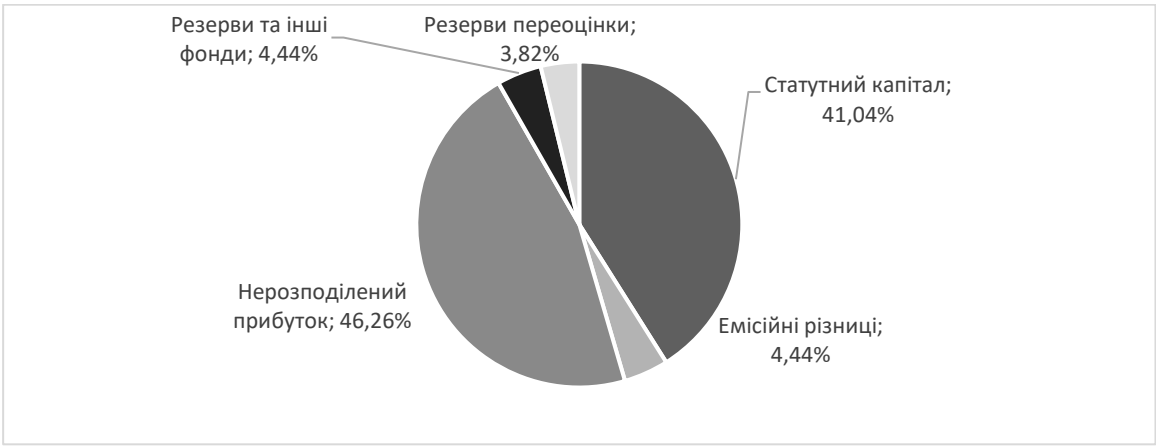

Рис. 2.2. Структура власного капіталу станом на 01.01.25 р., %

Нерозподілений прибуток в структурі власного капіталу посідає 2 місце, однак у 2023 році його питома вага дещо знижується з 31,88% до 29,57%, а у 2024 році різко зростає до 46,26%. Цей свідчить про те, що банк добре керує ризиками та витратами. Це означає, що банк може контролювати збитки, а також

інші несприятливі наслідки, наприклад, збитки через неповернення кредитів або збільшення витрат на управління ризиками.

Емісійні різниці займають 4 - 7% від загального капіталу і становлять 68749 тис. грн впродовж 3 років. Це означає, що рівень емісійних депозитів і резервів залишається на стабільному рівні без особливих змін. Резерви та інші фонди банку мають тенденцію до зниження. Таке зниження не дуже значне, що є хорошою тенденцією.

У таблиці детально наведено параметри ефективності власного капіталу (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Показники ефективності власного капіталу ПАТ «МТБ БАНК» за 2022-2024 роки

Показники	2022	2023	2024	Абсолютний приріст	Темп приросту, %
Вихідні дані					
Обсяг власного капіталу, тис. грн	912394	1090350	1547215	634821	69,58
Кредити та заборгованість клієнтів, тис. грн	4262645	5500543	5221733	959088	22,50
Чистий прибуток банку, тис. грн	35005	21951	392005	357000	1019,85
Активи банку, тис. грн	10749837	18198355	22425438	11675601	108,61
Показники ефективності власного капіталу					
Прибутковість капіталу, %	3,84	2,01	25,34	21,50	560,38
Мультиплікатор капіталу	11,78	16,69	14,49	2,71	23,02
Прибутковість активів, %	0,33	0,12	1,75	1,42	436,81
Обсяг кредитів до власного капіталу	4,67	5,04	3,37	-1,30	-27,76

*Розраховано за даними річної звітності ПАТ «МТБ БАНК» [32]

Рентабельність капіталу за цей період значно зросла на 436,81%, що пов'язано з значною сумою нерозподіленого прибутку 2024 року.

Мультиплікатор капіталу є ключовим показником для банку, оскільки він показує, скільки активів у гривнях може бути забезпечено кожною одиницею

власного капіталу. Цей показник також показує, яка частина ресурсів банку може бути мобілізована у вигляді боргових зобов'язань. Вищий мультиплікатор капіталу означає, ймовірно, що банк може більше збільшувати виплати власнику (дивіденди). Для ПАТ «МТБ БАНК» зростання значень мультиплікатора також свідчить про зростання ризику банкрутства.

Отже, розглянувши ознаки ефективності власного капіталу банку, можна сказати, що його ефективність є сумнівною через погіршення фінансових показників та більшу ймовірність банкрутства.

Для банку вкрай необхідно сформулювати стратегічні заходи, які дозволять йому подолати ці проблеми, а отже, підвищити його фінансову стабільність.

Далі проведемо огляд динаміки та структури пасивів банку (табл. 2.4, рис. 2.3.). Зобов'язання банку зросли в 2023 році на 7270562 тис. грн і зменшилися в 2024 році на 401676 тис. грн. Це сталося через те, що у 2024 році банк не отримував грошей від інших банків.

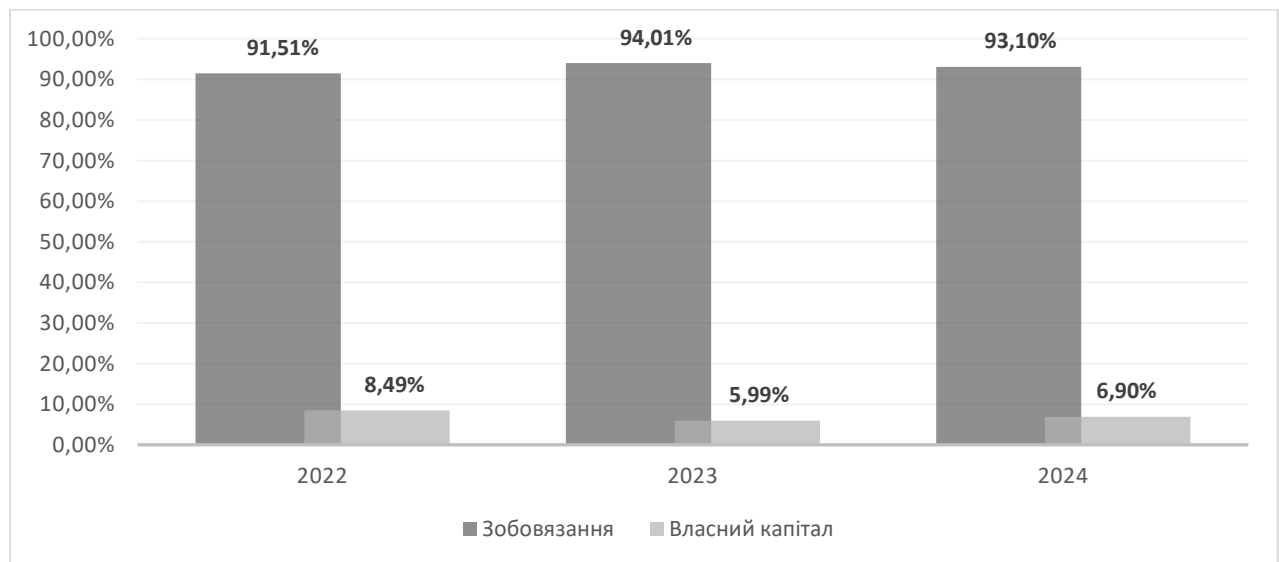

Рис.2.3 Структура фінансових ресурсів ПАТ «МТБ БАНК» за 2022-2024 рр., %

Таблиця 2.4

Аналіз динаміки та структури зобов'язань банку ПАТ «МТБ БАНК» за 2022 – 2024 рр.*

Показники	2022р.		2023р.		2024р.		Зміни за звітний період			
	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	2023-2022		2024-2023	
							тис. грн	%	тис. грн	%
Кошти банків	0	0,00	0	0,00	412	0,00	0	0,00	412	0,00
Кошти клієнтів, в т.ч.	9613123	97,72	16640536	97,27	20295055	97,21	7027413	73,10	3654519	38,02
Кошти юридичних осіб:	6444029	65,51	12725388	74,38	15939075	76,34	6281359	97,48	3213687	49,87
поточні рахунки	4648647	72,14	10212006	80,25	11034379	69,23	5563359	119,68	822373	17,69
строкові кошти	1795382	27,86	2513382	19,75	4904696	30,77	718000	39,99	2391314	133,19
Кошти фізичних осіб:	3169094	32,21	3915148	22,88	4355980	20,86	746054	23,54	440832	13,91
поточні рахунки	2019681	63,73	2218724	56,67	2414816	55,44	199043	9,86	196092	9,71
строкові кошти	1149413	36,27	1696424	43,33	1941164	44,56	547011	47,59	244740	21,29
Похідні фінансові зобов'язання	21408	0,22	131330	0,77	4721	0,02	109922	513,46	-126609	-591,41
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	3949	0,04	78858	0,46	235337	1,13	74909	1896,91	156479	3962,50
Відстрочені податкові зобов'язання	3188	0,03	7611	0,04	503	0,00	4423	138,74	-7108	-222,96
Інші фінансові зобов'язання	13029	0,13	13728	0,08	15664	0,08	699	5,36	1936	14,86
Інші зобов'язання	61968	0,63	80247	0,47	138446	0,66	18279	29,50	58199	93,92
Зобов'язання з оренди	41751	0,42	73953	0,43	97613	0,47	32202	77,13	23660	56,67
Субординований борг банку	79027	0,80	81742	0,48	90472	0,43	2715	3,44	8730	11,05
Усього зобов'язань	9837443	100,00	17108005	100,00	20878223	100,00	7270562	73,91	3770218	38,33

*Розраховано за даними річної звітності ПАТ «МТБ БАНК» [32]

У ПАТ «МТБ БАНК» найбільшу частку займають кошти юридичних осіб (65,51-76,34(%)). У 2023 році вони зросли на 6281359 тис. грн, у 2024 році знизились – на 3213687 тис. грн. Переважають кошти на поточних рахунках юридичних осіб, які у 2022 році становили 4648647 тис. грн (72,14%), а у 2023 році зросли до 10212006 тис. грн.(80,25%) у 2023 році та зросли до 11934379 тис. грн у 2024 році (69,23%). Строкові кошти, однак, поступово збільшуються – у 2023 році на 718000 тис. грн., у 2024 році ще на 2391314 тис. грн.

Кошти фізичних осіб за аналізований час мають тенденцію підвищення. У 2023 році вони зросли на 746054 тис. грн, у 2024 році - на 440832 тис. грн. Поточні рахунки також переважають у сумах фізичних осіб (63,73-55,44%). Строкові кошти зросли, у 2023 році вони на 547011 тис. грн., а у 2024 році - на 244740 тис. грн. (рис. 2.4.)

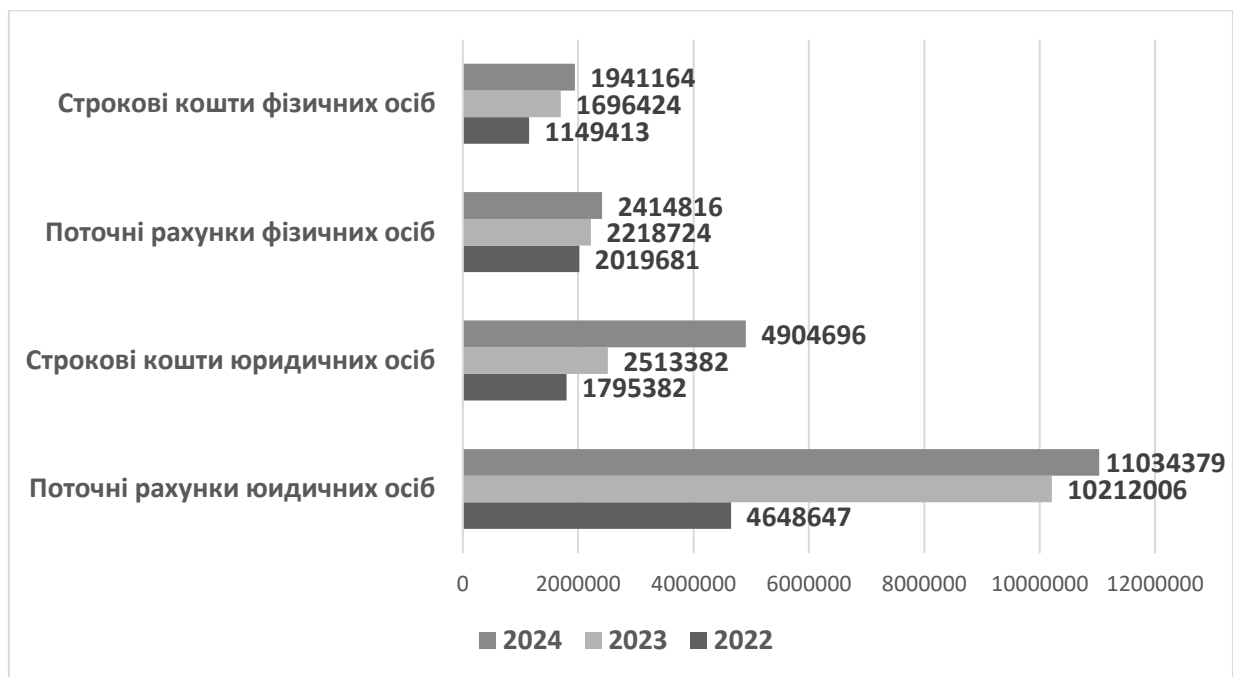

Рис. 2.4. Динаміка залучених коштів ПАТ «МТБ БАНК» протягом 2022- 2024 років, тис. грн.

2.2. Аналіз ефективності фінансової діяльності ПАТ «МТБ БАНК»

Проблема ефективності банків є дуже актуальною як для економіки в цілому, так і для клієнтів окремих банків зокрема. Хороша ефективність банків стимулює економічну активність банків як у макро-, так і в мікроекономічних умовах. Однією з головних ознак ефективності банку є його прибуток. Рівень рентабельності власного капіталу, загального капіталу та активів, а також доходів і витрат визначатимуть їх прибутковість.

Ефективна організація аналітичної роботи в банках дає змогу реально і всебічно оцінювати досягнуті фінансові результати в сучасній економіці. Це означає, що розвиток і ефективність банківської системи значною мірою залежать від цього.

Розглянемо динаміку доходів і витрат ПАТ «МТБ БАНК» за допомогою таблиці 2.5. На рис. 2.5 наведено структуру доходів банку.

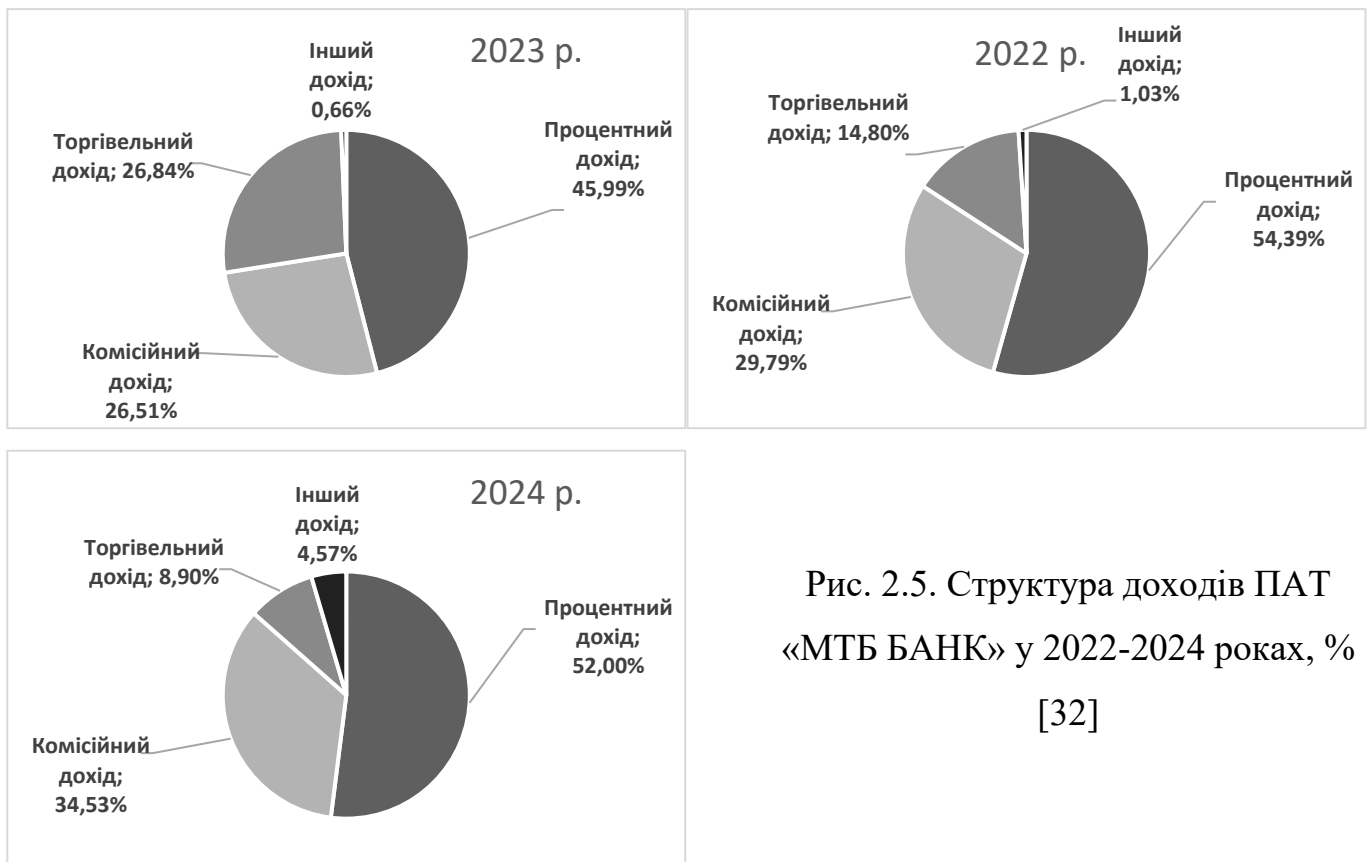

Рис. 2.5. Структура доходів ПАТ «МТБ БАНК» у 2022-2024 роках, %
[32]

Таблиця 2.5

Аналіз динаміки та структури доходів та витрат ПАТ «МТБ БАНК» за 2022 –2024 рр.*

Показник	2022	2023	2024	Відхилення 2023 р. до 2022 р.		Відхилення 2024 р. до 2023 р.	
	Сума тис. грн	Сума тис. грн	Сума тис. грн	тис. грн	%	тис. грн	%
1. Чистий процентний дохід	446530	391059	940155	-55471	-12,42	549096	140,41
1.1. Процентний дохід	1136239	1329362	2019193	193123	17,00	689831	51,89
1.2. Процентні витрати	689709	938303	1079038	248594	36,04	140735	15,00
2. Чистий комісійний дохід	436042	448184	612644	12142	2,78	164460	36,69
2.1. Комісійний дохід	622298	766163	1340692	143865	23,12	574529	74,99
2.2. Комісійні витрати	186256	317979	728048	131723	70,72	410069	128,96
3. Торговельний дохід	309248	775940	345490	466692	150,91	-430450	-55,47
4. Інший дохід	21461	19156	34116	-2305	-10,74	14960	78,10
5. Збільшення резервів під знецінення кредитів	0	0	143626	0	0,00	143626	0,00
6. Усього доходів	2089246	2890621	3883117	801375	38,36	992496	34,34
7. Загальні адміністративні витрати	581865	785845	1006942	203980	35,06	221097	28,13
8. Втрати від участі в капіталі	56148	119559	58301	63411	112,94	-61258	-51,24
9. Чисті витрати на формування резервів	452906	467025	0	14119	3,12	-467025	-100,00
10. Інші витрати	78602	137199	169261	58597	74,55	32062	23,37
11. Усього витрат	2045486	2765910	3041590	720424	35,22	275680	9,97
12. Прибуток до оподаткування	43760	124711	841527	80951	184,99	716816	574,78
13. Витрати на податок на прибуток	8755	102760	449522	94005	1073,73	346762	337,45
14. Чистий прибуток/збиток банку	35005	21951	392005	-13054	-37,29	370054	1685,82

*Розраховано за даними річної звітності ПАТ «МТБ БАНК» [32]

Основну частину доходу становлять процентні доходи. За період вони збільшуються у 2023 році на 193123 тис. грн., у 2024 році на 689831 тис. грн. Підвищення обсягу депозитів може означати більшу суму коштів, якими банк володіє для кредитування чи інвестування, що, у свою чергу, підвищує процентний дохід.

Комісійні доходи мають аналогічну динаміку зростання у 2023 році на 143865 тис. грн., у 2024 році на 574529 тис. грн. Зростання комісійних доходів може бути результатом впровадження нових продуктів і послуг, які приваблюють клієнтів і задовольняють їхні фінансові потреби, або банк міг переглянути та збільшити ставки комісійних за свої послуги, що призвело до збільшення комісійних доходів.

Дохід від торгівлі зріс у 2023 році на 150,91%, у 2024 році різко зменшився на 55,47%. Це означало б, що банк досить добре керує своїм інвестиційним портфелем, залучаючи високі доходи від інвестицій у різні фінансові активи. Вищий дохід від торгівлі також може бути результатом збільшення кількості клієнтів, які здійснюють операції з банком, наприклад, користуючись його брокерськими послугами, торговими рахунками та іншими інвестиційними продуктами.

Можна сказати, що значне зростання банківських грошей пояснюється великим падінням обсягів кредитування та зменшенням кількості випадків, коли клієнти не повертають кредити.

Підвищення надійності банку значною мірою залежить від диверсифікації структури його доходів. Доцільно, щоб банки розширювали спектр платних послуг для клієнтів, які включають брокерські, довірчі послуги, консультаційну підтримку тощо. Це дає можливість отримувати дохід від надання послуг і значно підвищує прибуток банку. Проте постійно зростаюча тенденція до значного зростання таких доходів може означати погіршення управління активними операціями банку або погану ситуацію на кредитному ринку.

Банківські операції передбачають господарську самостійність і самофінансування. Дохід завжди повинен перевищувати понесені витрати. Протягом 2022-2024 років банківські витрати мали мінливу тенденцію. Відзначено збільшення процентних витрат на 248594 тис. грн у 2023 році та на 140735 тис. грн у 2024 році.

Комісійні витрати мали зростаючу тенденцію. Вони зросли на 131723 тис. грн у 2023 році, а потім ще на 410069 тис. грн у наступному році. Загальні адміністративні витрати мали мінливу динаміку: вони зросли на суму 203980 тис. грн за один рік, та на суму 221097 тис. грн за 2024 рік, що є негативною тенденцією. Витрати на формування резервів у 2023 році збільшилися на 14119 тис. грн. до рівня 467025 тис. грн. внаслідок зростання обсягу негативно класифікованих активів, втрат активів, а також внаслідок посилення вимог НБУ щодо оцінки якості активів (рис. 2.6).

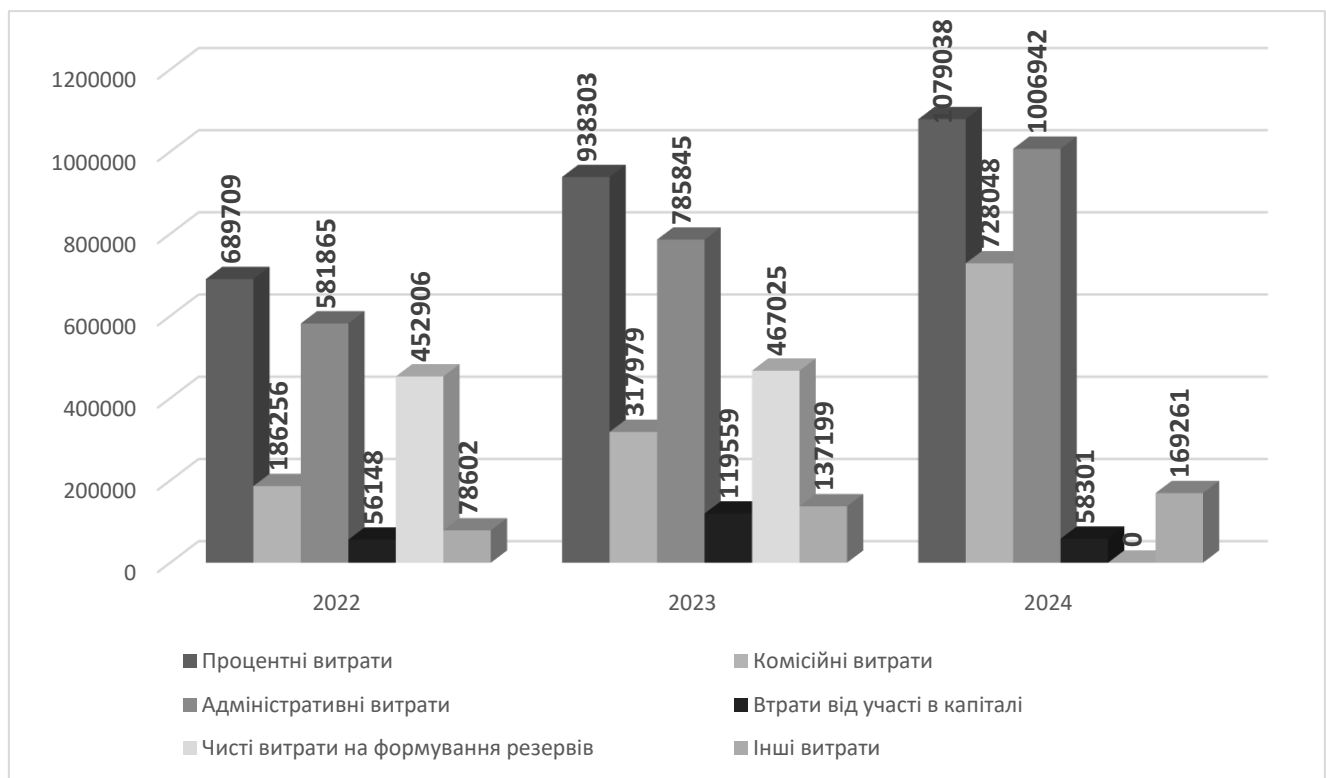

Рис. 2.6. Динаміка витрат ПАТ «МТБ БАНК» у 2022-2024 роках, тис. грн.

У 2024 році відбулося значне зростання прибутку комерційного банку до оподаткування на 574,78% порівняно з минулим роком. До цього зростання додалося зростання в його частинах за ключовими напрямками роботи.

Аналіз прибутку показує, що основним джерелом прибутку для банку є чистий процентний дохід, тобто інвестиції в активи є ефективними, а зростання прибутку досягнуто саме за рахунок ефективного управління активами та пасивами. Чистий процентний дохід банку за 2023 рік впав на 12,42%, але виріс на 140,41% у 2024 році. Чистий комісійний дохід банку зростає в 2023 році на 12142 тис. грн і на 164460 тис. грн в 2024 році.

Чистий прибуток банку зменшився у 2023 році на 13054 тис. грн, але зріс на 1685,82% у 2024 році і склав 392005 тис. грн. (рис. 2.7)

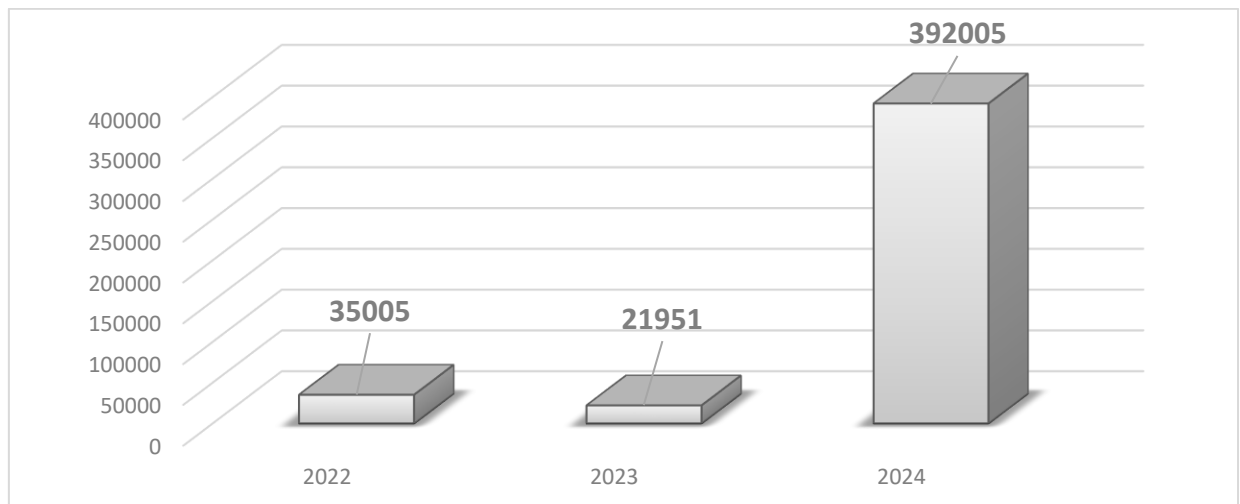

Рис. 2.7. Динаміка прибутку ПАТ «МТБ БАНК» у 2022-2024 роках, тис. грн.

У сучасних умовах витрати часто мають тенденцію до зростання незалежно від ступеня господарсько-фінансової активності банку, тим більше під впливом загальної економічної ситуації в країні. Це підтверджує, що низькі рівні прибутку, які часто спостерігаються, не відображають справжньої оцінки окупності. Таким чином, щоб розглянути ефективність з точки зору управління в банку, недостатньо взяти до уваги прибуток, але слід враховувати загальний дохід.

Таблиця 2.6

Показники, що характеризують ефективність управління ПАТ «МТБ БАНК» за 2022-2024 роки за доходом та прибутком

Назва показників	Умовні позначення	Роки			Відхилення			
		2022 р.	2023 р.	2024 р.	2023 до 2022		2024 до 2023	
					абсол.	відн.,%	абсол.	відн.,%
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. Рентабельність за доходом								
а) Вихідні дані, тис. грн								
1. Балансовий прибуток	ПБ	35005	21951	392005	-13054	-37,29	370054	1685,82
2. Доходи загальні	Дз	2089246	2890621	3883117	801375	38,36	992496	34,34
3. Процентні доходи	Дп	1136239	1329362	2019193	193123	17,00	689831	51,89
4. Непроцентні доходи	Дн	953007	1 561 259	1 863 924	608252	63,82	302665	19,39
5. Інші операційні доходи	Ді	21461	19156	34116	-2305	-10,74	14960	78,10
6. Процентні витрати	Вп	689709	938303	1079038	248594	36,04	140735	15,00
7. Середньорічні активи загальні	Саз	11569834	14474096	20311897	2904262	25,10	5837800,5	40,33
8. Середньорічні активи недохідні	Сан	775516,5	832925	908103,5	57408,5	7,40	75178,5	9,03
9. Надані кредити середньорічні	Нк	4347931	4881594	5361138	533663	12,27	479544	9,82
10. Підпроцентні зобов'язання	Зпп	9613123	16640536	20295055	7027413	73,10	3654519	21,96
11. Витрати загальні	Вз	2045486	2765910	3041590	720424	35,22	275680	9,97
12. Витрати непроцентні	Вн	1364532	1 930 367	2 412 074	565835	41,47	481707	24,95
14. Середньорічний акціонерний капітал		635000	635000	635000	0	0,00	0	0,00
15. Середньорічний загальний капітал	Кзаг	948309	1001372	1318783	53063	5,60	317410,5	31,70

Продовження таблиці 2.6

1	2	3	4	5	6	7	8	9
б) Коефіцієнти ефективності								
1. Загальний рівень рентабельності (ряд.1:ряд.2)	K1	0,02	0,01	0,10	-0,01	-54,68	0,09	1229,38
2. Коефіцієнт окупності витрат доходами (ряд.2:ряд.11)	K2	1,02	1,05	1,28	0,02	2,32	0,23	22,16
3. Чиста процентна маржа (ряд.3-ряд.6):(ряд.7)×100	K3	3,86	2,70	4,63	-1,16	-30,00	1,93	71,32
4. Чистий спред ((ряд.3:ряд.9)×100) - ((ряд.6:ряд.10)×100)	K4	18,96	21,59	32,35	2,64	13,90	10,75	49,80
5. Інший операційний дохід	K5	0,01	0,01	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00
6. "Мертва точка" прибутковості банку	K6	0,0381	0,0271	0,0283	-0,011	-29,03	0,0012	4,40
2. Рентабельність по чистому прибутку								
8. Рентабельність активів, % (ряд.1:ряд.7)	K8	0,30	0,15	1,93	-0,15	-49,87	1,78	1172,56
9. Рентабельність дохідних активів ряд.1:(ряд.7-ряд.8)	K9	0,32	0,16	2,02	-0,16	-50,38	1,86	1155,46
10. Рентабельність загального капіталу (Ряд.1:ряд.15)	K10	3,69	2,19	29,72	-1,50	-40,61	27,53	1256,00
11. Рентабельність статутного фонду (ряд.1: ряд.14)	K11	5,51	3,46	61,73	-2,06	-37,29	58,28	1685,82
12. Рентабельність діяльності за витратами (ряд.1:ряд.11)	K12	1,71	0,79	12,89	-0,92	-53,63	12,09	1523,96

*Розраховано за даними річної звітності ПАТ «МТБ БАНК» [32]

На основі цього підходу було розраховано набір фундаментальних алгоритмічних показників, які деталізують ефективність управління банком (табл. 2.6), проведено їх розрахунок для оцінки досягнутого рівня та тенденцій у часі.

Аналізуючи загальний рівень рентабельності за доходами, можна зробити висновок, що структура доходів, яка склалася, є недостатньою для зростання прибутку та відображає неефективність наданих послуг та проведених банківських операцій. Розмір балансового прибутку на 1 грн доходу сягнув позначки 2 коп. у 2022 році, 1 коп. у 2023 році та 10 коп. у 2024 році.

Співвідношення витрат і доходу зросло з 1,02 у 2022 році до 1,28 у 2024 році; він показує, як швидко та наскільки ефективно витрати покриваються доходом, відносно високе співвідношення витрат і доходу, яке ставить низькі витрати в порівнянні з доходом, що може означати, що сам банківський бізнес є ефективним. Його зріст означає, що банк використовує свої ресурси більш ефективно, що призводить до підвищення ефективності його операційної діяльності.

Чиста відсоткова маржа становила 3,86% у 2022 році, 2,70% у 2023 році та 4,63% у 2024 році. Це не тільки приносить прибуток активам банку від різниці процентних ставок, але й відображає, наскільки ефективно банк контролює свої доходні активи та економічно вигідні ресурси. Ця різниця є основним джерелом скорочення життя та служить компенсацією за кредитні, інвестиційні та лізингові ризики. Більша процентна маржа компенсує банківські ризики, а також забезпечує можливості для підвищення ефективності управління.

Чистий спред склав 18,96% у 2022 році, 21,59% у 2023 році та 32,35% у 2024 році не тільки показує зростання рівня прибутковості від процентних операцій, але й характеризує різницю між вартістю придбання ресурсів і ціною їх розміщення в активах переважно в кредитному портфелі. Збільшення у 2024

році порівняно з 2022 роком вказує на покращення якості кредитного портфеля банку або підвищення ефективності управління ризиками.

Якщо загальний рівень процентних ставок в економіці підвищується, банк також може підвищити процентні ставки за кредитами без істотного підвищення процентних ставок за депозитами, це також може призвести до збільшення чистого спреду.

Якщо банк знижує вартість залучення коштів (скажімо, знижуючи ставки по депозитах або шукаючи дешевші джерела коштів) і зберігаючи процентні ставки за кредитами на попередньому рівні, це також може призвести до збільшення чистого спреду. Удосконалення процесів, покращення управління ризиками та оптимізація фінансових операцій також можуть призвести до збільшення чистого спреду, хоча й без зміни процентних ставок клієнтів.

Мертва точка прибутковості банку, що необхідна банку для покриття всіх витрат і отримання прибутку, також знизилася з 4 копійок на гривню оборотних активів у 2022 році до 3 копійок у 2024 році. З таблиці вище видно, що це стало наслідком величезного зростання непроцентних доходів з 953 007 тис. грн до 1863924 тис. грн і збільшення непрацюючих активів з 775516,5 тис. грн до 908103,5 тис. грн., але значно гірше непроцентні витрати, які значно зросли з 1364532 до 2412074 тис. грн (76,77%). Це свідчить про подальшу фінансову нестабільність банку та вказує на подальші ризики для його стабільності та ліквідності. Іншою можливою причиною зниження точки беззбитковості прибутковості може бути збільшення витрат цього банку. Це можуть бути як операційні витрати, так і адміністративні або витрати, пов'язані зі стратегічними проектами. Зменшення точки беззбитковості в цій ситуації означає, що банк має збільшити доходи, щоб виправдати ці додаткові витрати та зробити себе прибутковим. Зниження точки беззбитковості також може виникнути через зміни ринкових умов, як-от падіння процентних ставок або посилення конкуренції та зміни попиту — це може вимагати від банку зміни стратегії та продуктів, щоб збільшити доходи та підтримувати

прибутковість точки беззбитковості на прийнятному рівні. Управління банком оцінюється з аналогічних позицій, враховуючи досягнуту рентабельність чистого прибутку.

Рентабельність чистого прибутку, в основному доходних активів, що позначає рівень окупності за ними, зросла за три роки з 0,32% за підсумками 2022 року до 2,02% за підсумками 2024 року.

Рентабельність загального капіталу відображає діяльність банку щодо ефективності управління розподілом активів, тобто здатності генерувати дохід. За цей період вона зросла з 3,69% до 29,72%.

Рентабельність статутного фонду відображає ефективність управління банком у розподілі активів плюс здатність генерувати дохід. За цей період вона зросла з 5,51% у 2022 році до 61,73% у 2024 році, що вказує на ефективне управління капіталом і отримання високого прибутку.

Рентабельність банку за витратами підсумовує його фінансову діяльність як ключовий показник, оскільки відображає співвідношення доходів і витрат, які формують як балансовий, так і чистий прибуток. Всі інші показники рентабельності є похідними від цього і можуть бути розраховані тільки на основі доходів і витрат, які знаходять своє відображення в прибутку.

Наведені вище цифри свідчать про те, що останні роки банк працював дуже добре. З рентабельності в 1,71% у 2022 році вона зросла до 12,89% у 2024 році.

Як зазначалося у першому розділі цього дослідження, ефективність банку в першу чергу оцінюється за допомогою рентабельності власного капіталу (ROE) і рентабельності активів (ROA), тоді як його небезпеки характеризується за допомогою мультиплікатора капіталу (МК). Зв'язок між прибутком і ризиком описано формулою (2.1):

$$ROE = ROA \times MK. \quad (2.1)$$

Він показує зв'язок між прибутком і джерелами ресурсів банку, зокрема співвідношення власних і позикових коштів. Іншими словами, чим вищий прибуток, тим ризикованішою повинна бути за тих же умов структура балансу банку.

При глибокому аналізі можна розділити рентабельність активів (ROA) на маржу чистого прибутку (NPM) і коефіцієнт використання активів (EA або ROE). Це показано за посиланням (2.2):

$$ROA = NPM \times EA. \quad (2.2)$$

Чиста маржа прибутку визначається за формулою (2.3):

$$NPM = \text{ЧД/ВД} \quad (2.3)$$

Модель залежності між прибутком і ризиком має вигляд (2.4):

$$ROE = NPM \times EA \times MK. \quad (2.4)$$

У свою чергу, коефіцієнт дохідності активів розраховується за формулою (2.5)

$$EA = \text{ВД/Ас} \quad (2.5)$$

Модель залежності між прибутком і ризиком має вигляд (2.6):

$$ROE = NPM \times EA \times MK \quad (2.6)$$

Аналіз ключових показників ефективності фінансової діяльності ПАТ «МТБ Банк» наведений у таблиці.2.7.

Таблиця 2.7

Ключові показники ефективності фінансової діяльності ПАТ «МТБ
Банк» за 2022-2024 роки

Показники , %	2022	2023	2024	Відхилення 2023/2022	Відхилення 2024/2023
ROE (Чистий прибуток/Середній за рік капітал)	3,7	2,1	24,1	-1,6	22,0
ROE до резервів (Прибуток до резервів та податків/Середній за рік капітал)	54,2	59,3	44,4	5,1	-14,9
ROA (Чистий прибуток/Середні активи)	0,3	0,2	2,05	-0,1	1,85
ROA до резервів (Прибуток до резервів та податків/Середні активи)	4,4	4,4	3,8	0,0	-0,6
NIM (Чистий процентний дохід/Середні продуктивні активи)	4,2	3,1	5,5	-1,1	2,4
CIR (Операційні витрати/Операційний дохід)	56,0	59,6	61,3	3,6	1,7

З наведеної вище таблиці можна зробити висновок, що збільшення показника ROA на 1,85% означає більш ефективне управління активами банку, оскільки чистий прибуток, отриманий від одиниці активів, збільшується. Чистий прибуток, отриманий від кожної одиниці активу, збільшиться. ROA є важливим ключем для оцінки успіху використання банківських активів для отримання прибутку. Збільшення ROE на 22% свідчить про збільшення чистого прибутку банку. Для акціонерів це особливо актуально, оскільки вони пов'язують їхній дохід з інвестиціями в банк, отриманими у вигляді оголошених дивідендів. Ці показники інформують інвесторів і керівництво банків про те, наскільки ефективно загальне управління активами та капіталом веде до досягнення фінансових цілей серед багатьох фракцій, пов'язаних з банківськими операціями.

Збільшення чистої процентної маржі NIM покриває витрати та ризики банку, що також є покриттям ризику інфляції плюс його здатність генерувати прибуток і виконувати умови угод на 2,4%.

Дослідження ключових показників діяльності ПАТ «МТБ БАНК» виявляється дуже корисним для виявлення проблем, з якими він стикається. Ключова оцінка показників рентабельності може допомогти цьому банку вийти з труднощів, наразі в 2024 році банк має достатньо високі показники рентабельності через збільшення рівня чистого прибутку. Щоб банк підтримував стійке зростання та відновлював фінансову стабільність, він повинен забезпечити адекватне зростання прибутку, що відповідає розміру активів і капіталу.

2.3. Економетричне моделювання впливу факторів на ефективність фінансової діяльності ПАТ «МТБ БАНК»

Результати аналізу дозволяють створити багатофакторну економетричну модель, яка ілюструє взаємозв'язок фінансового результату та показників фінансової діяльності ПАТ «МТБ БАНК». Факторами, що впливають на чистий прибуток комерційного банку (Y), були обрані кредити, надані клієнтам (X1), фінансові інвестиції (X2), грошові кошти та еквіваленти (X3).

Нижче наведемо функцію багатофакторної регресійної моделі залежності чистого прибутку від обраних показників фінансової діяльності ПАТ «МТБ БАНК»:

$$Y = f(X1, X2, X3) \quad (3.1)$$

де Y - максимальний обсяг чистого прибутку, тис. грн.;

X1 - кредити, надані клієнтам, тис. грн.;

X2 – фінансові інвестиції .тис. грн.;

X3 - грошові кошти та їх еквіваленти, тис. грн.

Таблиця 2.8

Фактори регресійної моделі залежності чистого прибутку від показників фінансової діяльності ПАТ «МТБ БАНК» за 2020 – 2024 рр

Фактори впливу	2020	2021	2022	2023	2024
Y - чистий фінансовий результат (прибуток), тис. грн.	96607	153942	35005	21951	392005
X1 - кредити, надані клієнтам, тис. грн.	3242865	4433217	4262645	5500543	5221733
X2 – фінансові інвестиції, тис. грн.	3167834	5089223	2803603	8787601	12979713
X3 - грошові кошти та їх еквіваленти, тис. грн.	1121424	1531817	2704666	2601030	2938435

З цієї інформації встановлюється лінійна багатовимірна модель. Рівняння регресії $Y = f(X_1, X_2, X_3)$, яке позначає загальний чистий прибуток як функцію загального обсягу використаних ресурсів, вказує на застосування компонентних ресурсів.

Ця модель була оцінена в MS Excel за допомогою пакета аналізу; отримані результати наведені в таблицях 2.9 - 2.11.

Таблиця 2.9

Основні показники регресійної моделі залежності показників фінансової діяльності ПАТ «МТБ БАНК»

Регресійна статистика	
Множинний R	0,889591672
R-квадрат	0,791373343
Нормований R-квадрат	0,165493373
Стандартна помилка	137439,9876
Спостереження	5

Результати регресійного аналізу показують, що коефіцієнт детермінації R^2 становить 0,79, що вказує на сильний зв'язок із прямою кореляцією. Коефіцієнт множинної кореляції, R, відображає ступінь зв'язку між незалежними змінними (X) і залежною змінною (Y), розрахованим як квадратний корінь з коефіцієнта детермінації; у цьому дослідженні це значення становить 0,889.

Таблиця 2.10

Дисперсійний аналіз залежності показників фінансової діяльності ПАТ
«МТБ БАНК»

	df	SS	MS	F	Значимість F
Регресія	3	71653570043	23884523348	1,264417	0,560654
Залишок	1	18889750201	18889750201		
Всього	4	90543320244			

Значимість регресійної моделі оцінюється за допомогою F-критерію Фішера. Розрахунки, проведені з використанням електронної таблиці Microsoft Excel, показують, що точне значення Фішера для багатовимірної вибірки ($u=2$) із значеннями $n=5$ становить 1,264, як зазначено в таблиці 2.10. Отже, встановлене багатофакторне регресійне співвідношення є задовільним і означає, що вибраний набір незалежних змінних (X_1 , X_2 , X_3) справляє лінійний вплив на залежну змінну Y .

Таблиця 2.11

Результати регресійного аналізу показників фінансової діяльності ПАТ
«МТБ БАНК»

	Коефіцієнти	Стандартна помилка	t-статистика	P-значення
Y-перехрещення	490374,7728	477492,6834	1,026978611	0,491527
Змінна X 1	-0,1617307	0,160670805	-1,006596672	0,497907
Змінна X 2	0,048543234	0,026228752	1,850764163	0,315368
Змінні X 3	0,029276777	0,136777995	0,21404596	0,86576

Рівняння багатовимірної лінійної регресії набуває наступного вигляду, як зазначено в наведених вище результатах регресійного аналізу, представлених у таблиці 2.11.

$$Y = -0,1617 X_1 + 0,0485 X_2 + 0,0293 X_3 + 490374,77.$$

Результати цієї моделі інтерпретуються наступним чином:

1) збільшення на 1 тис. грн кредитів, наданих клієнтам, призведе до зменшення чистого прибутку на 16,17%; негативний коефіцієнт означає, що зі збільшенням обсягу кредитів, наданих клієнтам, чистий прибуток

зменшується. Це може свідчити про ризики неповернення кредитів або значні витрати, пов'язані з кредитною діяльністю.

2) збільшення вкладень у фінансові інвестиції на 1 тис. грн призведе до збільшення прибутку на 4,85 %; позитивний коефіцієнт означає, що фінансові інвестиції сприяють зростанню чистого прибутку. Чим більше компанія інвестує, тим більший прибуток вона потенційно отримує.

3) збільшення грошових коштів та їх еквівалентів на 1 тис. грн призведе до збільшення на 2,93%. Грошові кошти та їх еквіваленти також позитивно впливають на чистий прибуток, але їхній вплив менший порівняно з фінансовими інвестиціями.

Таким чином, фінансові інвестиції та грошові кошти позитивно впливають на прибуток, тоді як збільшення кредитів клієнтам може знижувати його.

Залежно від стратегічних цілей банку, цей аналіз може допомогти у прийнятті фінансових рішень – наприклад, в оптимізації кредитної політики. Оскільки зростання кредитів клієнтам (X1) має негативний вплив на чистий прибуток, банк може переглянути свою політику видачі кредитів, а саме:

- посилити критерії оцінки платоспроможності клієнтів.
- розробити більш ефективні механізми управління ризиками.
- оптимізувати процентні ставки або комісії.

Отже, залежно від стратегічних пріоритетів, аналіз цієї регресійної моделі може допомогти визначити оптимальний баланс між кредитами, інвестиціями та ліквідністю.

РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ ПАТ «МТБ БАНК»

3.1. Основні підходи до формування стратегії забезпечення ефективності фінансової діяльності банку

В умовах швидких змін і високої конкуренції на фінансовому ринку ефективне управління банком і, відповідно, конкурентоспроможність виділяються як одна з найактуальніших проблем. Добре керований банк підвищує його конкурентоспроможність і додає стабільності фінансової системи в цілому.

Стратегія забезпечення ефективності фінансової діяльності комерційного банку включає визначення цілей і шляхів успішного функціонування банківського закладу. Це досягається завдяки командній роботі та розумному використанню ресурсів, а також вибору найкращих способів і стилів їх використання. Зростання такої стратегії є складним процесом через багато ситуацій.

По-перше, обрані напрямки діяльності банку повинні впливати з дуже глибокого перспективного аналізу та прогнозування зовнішніх тенденцій, що включає стан макроекономічного середовища, стан ринку банківських послуг та його сегментів, а також особливості державного регулювання та оподаткування.

По-друге, внутрішні умови, такі як обсяг і структура фінансових ресурсів, цілі розвитку активів і їх відносна прибутковість з урахуванням ліквідності та ризику відповідно також ускладнюють формування стратегії через їх імовірнісний характер.

З нашої точки зору, варто більше уваги приділити аналізу визначення основних напрямків зменшення банківських витрат та вибору найбільш прибуткових напрямків кредитної діяльності.

Зарубіжними та вітчизняними вченими розроблено кілька програм зниження банківських витрат (табл. 3.1) [6].

Таблиця 3.1

Основні напрями зниження банківських витрат

Категорія	Потенціал зниження	Приклади
Витрати на оренду	5-15%	Оптимізація умов оренди Зменшення орендованих площ.
Витрати на маркетинг і рекламу	5-15%	Перегляд політик і процедур, пов'язаних з цією категорією витрат. Підвищення ефективності використання та контролю за результативністю маркетингових і рекламних заходів.
Господарські витрати	15-20%	Збільшення прозорості у процесах відбору постачальників та укладанні контрактів. Розробка єдиної системи стандартів і норм витрат.
Централізація функцій	10-20%	Централізація деяких функцій обслуговування, таких як оцінка кредитних ризиків та робота call-центру, на рівні головного офісу для використання ефекту масштабу. Центри обслуговування можуть бути розміщені в регіонах з меншою вартістю нерухомості і праці.
Аутсорсинг	До 10%	Аутсорсинг бізнес-процесів - це передача виконання певних функцій третій стороні, для якої ця діяльність є основною і здійснюється за менші витрати (наприклад, пошук і навчання персоналу, інкасація, автослужба, прибирання приміщень). Стратегічне партнерство з постачальниками послуг - установа довгострокових та взаємовигідних відносин з контрагентами, спрямованих на досягнення спільних цілей та підвищення конкурентоспроможності обох сторін.
Автоматизація	15-25%	Оптимізація системи обліку витрат, пов'язаних з відрядженнями та представницькою діяльністю. Оптимізація процесу видачі та оплати рахунків з автоматичною авторизацією та відстеженням термінів заборгованості перед кредиторами.
Зміна/оптимізація бізнес-процесів	20-30%	Аналіз та виправлення обмежень у виконанні бізнес-процесів.

Ефективне скорочення витрат для ПАТ «МТБ БАНК» повинно здійснюватися за такими напрямками: витрати на персонал, витрати на оренду, витрати на маркетинг та рекламу, операційні витрати. Оптимізація витрат банку відбувається шляхом централізації окремих функцій, аутсорсингу, автоматизації деяких процесів та оптимізації бізнес-процесів.

Отже, можна виділити кілька напрямів підвищення ефективності фінансової діяльності банків: збільшення доходів банку; зниження витрат; зниження ризиків, пов'язаних з виконанням банківських обов'язків. Хоча одночасне досягнення цих цілей на практиці практично неможливе, вони є

стратегічними напрямками підвищення економічної ефективності банку. Тому банк має обрати пріоритетні операції та види діяльності, які сприятимуть його розвитку, враховуючи поставлені цілі.

Отже, банку можна запропонувати такі шляхи підвищення прибутковості як основного чинника ефективності його діяльності:

- банк повинен здійснити належну оцінку ризиків і в короткий термін придумати практичні рішення, спрямовані або на подолання ризикованих операцій, або на впровадження заходів, спрямованих на зменшення ймовірності збитків від певних операцій. Захист від кредитного ризику включає диверсифікацію кредитів, постійний моніторинг стану позичальників, встановлення лімітів резервування та сек'юритизації активів;

- зниження загальних витрат. Це можна зробити шляхом залучення дешевих джерел, таких як депозити до запитання; а також зменшивши витрати на роботу програми;

- зміна балансу прибуткових активів до загальних активів, для чого необхідно утримувати «непрацюючі» активи на низькому рівні, але в межах, що забезпечують ліквідність банку;

- збільшити набір активів, які приносять процентний дохід. Банк повинен активно залучати нових позичальників, аналізуючи їх фінансовий стан, розвивати кредитний потенціал за рахунок збільшення залучених ресурсів. Це можливо завдяки ефективній процентній та маркетинговій політиці.

Банківські установи є двигунами економічного зростання країни та відіграють ключову роль у посиленні сталого розвитку України. Таким чином, банкам необхідно підвищувати ефективність шляхом удосконалення параметрів системи, які можуть позитивно підвищити кінцевий результат їх діяльності, розробки нових шляхів досягнення поставлених цілей та усунення негативних проявів, які виникають в економіці країни, наприклад, під час пандемії COVID-19 та війни. Чутливість банківських систем до зовнішніх і внутрішніх чинників виникає під час кризових явищ.

Банківська діяльність займає одне з ключових місць в економіці країни, тому необхідно шукати подальші шляхи підвищення ефективності діяльності банку. Можна виділити два основних напрямки підвищення ефективності фінансової діяльності банківської установи [4]:

- перший напрямок – модернізація ІТ-технологій та обладнання
- другий напрямок – підвищення людського потенціалу.

Таблиця 3.2

Напрями підвищення ефективності фінансової діяльності комерційного банку

1.Вдосконалення ІТ технологій та техніки	2.Підвищення кваліфікації фахівців
Вдосконалення програмного забезпечення	Саморозвиток персоналу банку
Модернізації техніки фінансової установи	Обмін досвідом між банками
Покращення системи управління ризиками	Мотивування персоналу

Початковий сегмент включає удосконалення ІТ-інструментів та технічну підтримку. У сучасних умовах жодна організація не може функціонувати, не включивши їх у свою діяльність. Оскільки майбутнє за новими технологіями, важливо постійно вдосконалювати технологічну базу для підвищення ефективності та конкурентоспроможності банку. Це допоможе не допустити падіння позицій у рейтингах банків, що в кінцевому підсумку може призвести до банкрутства в глухий кут. Одним із прикладів є розробка платформи електронного навчання.

Основними пропозиціями щодо удосконалення ІТ-технологій та інструментів є: удосконалення програмного забезпечення, вдосконалення системи управління ризиками та модернізація обладнання банківської установи.

Удосконалення програмного забезпечення є критичним у банківському секторі, оскільки воно охоплює всі процеси в банківській організації. Це робить акцент на інноваціях для забезпечення технологічного розвитку в банку та оптимізації системи обслуговування клієнтів. Оптимізація окремих функцій всередині банку дозволяє скоротити час їх виконання, а отже, підвищити загальну ефективність діяльності.

Удосконалення системи управління ризиками є важливим для кожної установи, оскільки ризики виникають на кожному кроці діяльності та виливаються у масштабну проблему. Тому необхідна розробка систем управління ризиками, спрямованих на мінімізацію негативних наслідків і забезпечення швидкого реагування на їх виникнення. Наразі банківська установа опинилася перед ризиком війни, яка торкається всіх сфер діяльності країни та створює нові умови для функціонування банківського сектору. Це свідчитиме про готовність банків до різних сценаріїв і забезпечення клієнтами отримання всіх банківських продуктів і послуг.

Систему кібербезпеки банку необхідно регулярно оновлювати, оскільки ризик кібератаки є постійним. Слід розробити методології для надійного захисту персональних даних клієнтів. Оптимізація кредитних програм також має допомогти знизити ризики в умовах пандемії, військових дій та післявоєнного відновлення разом із покращенням системи кібербезпеки банку.

Модернізація технічного забезпечення банку передбачає вдосконалення наявного обладнання або створення нових моделей розвитку технічної бази. Це тому, що з часом засоби зношуються фізично і морально, збільшуються амортизаційні витрати. Зокрема, модернізація банкоматів та розширення їх мережі передбачає заміну старих пристроїв на нові з покращеним функціоналом та розміщення їх у нових місцях міста. Для забезпечення безперебійного обслуговування клієнтів, підтримки банкоматів у робочому стані, своєчасного поповнення готівкою, а також технічних перевірок та інкасації.

Друга частина – підвищення кваліфікації персоналу банківської установи – передбачає зростання теоретичних і практичних здібностей працівників для підвищення кваліфікації їх дій. Це відбувається шляхом організації офлайн- або онлайн-класів для персоналу, який працює в досить безпечних умовах, і передбачає вибір експертів із відповідних галузей і сфер, зайнятих у банківському секторі.

Обмін досвідом між банківськими структурами виявляється вигідним для обох сторін, передбачає передачу знань і досвіду від співробітників однієї установи до іншої, що в кінцевому результаті сприяє розвитку людського фактору. Відрядження співробітників за кордон для отримання нових знань інтегрувало б банк у міжнародний простір і допомогло б застосувати отриманий досвід усередині країни. Зважаючи на героїчну боротьбу українців під час війни, працівники банку можуть поділитися досвідом роботи в екстремальних умовах з іншими країнами.

Мотивацію персоналу можна розглядати як допоміжний фактор, який може сприяти активізації розвитку людського потенціалу в діяльності банку. Він має ключове значення для підвищення ефективності банківської установи. Мотивація персоналу в умовах війни є дуже важливою, оскільки є поганим негативним чинником, який позначається на емоційному стані працівників; тому повинні бути створені умови, які підвищуватимуть емоційний стан працівників, а згодом і бажання краще виконувати поставлені завдання.

Саморозвиток співробітника буде залежати від умов, які банк створює для своїх співробітників. ПАТ «МТБ БАНК» формує свій імідж не лише дбаючи про потреби клієнтів, а й враховуючи потреби персоналу. Керівництво має приділяти належне значення рівню кваліфікації персоналу та визначенню потреб у вдосконаленні та просувати продуктивних працівників на вищі посади. Якщо працівник демонструє низьку продуктивність, то необхідно шукати оптимальні рішення для обох сторін. Слід подбати про час, який працівник проводить на одній посаді; більше 5 років на одному місці може негативно позначитися як на його роботі, так і на роботі банку. Саме мета, яку ставить перед собою керівництво, визначає, чи сприяють зміни умов новим можливостям і розвитку. Лише якщо працівникам стає необхідно виконувати лише одну сферу роботи, зміна умов вважається недоречною.

Впровадження нових технологій у банківський сектор обумовлено необхідністю залишатися конкурентоспроможними та відповідати сучасним стандартам. Сучасна банківська справа настільки змінилася завдяки

технологічним інноваціям, що фінансові установи повинні адаптуватися, інакше вони втратять актуальність на конкурентному ринку та не зможуть задовольнити потреби клієнтів. Впровадження сучасних технологій з високою швидкістю, ефективністю та безпекою дозволило б банкам підвищити свою конкурентоспроможність, а також краще обслуговувати своїх клієнтів.

Основними аспектами підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу банківської установи є [4]:

1. Партнерство – вивчення перспектив співпраці з іншими фінансовими установами або злиття для присутності на ринку та збільшення ресурсів.
2. Управління резервами - функція раціонального розміщення капіталу та резервів для підтримки стабільності банку та дотримання різноманітних нормативних актів.
3. Стрес-тестування - постійний тест для перевірки впливу різних економічних сценаріїв на фінансовий стан банку.
4. Внутрішні інновації – заохочення ідей та інновацій усередині банку для підвищення продуктивності та розширення його послуг.

Основними шляхами підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу є:

1. Збільшення обсягів пропонованих послуг за рахунок впровадження нових технологій.
2. Збільшення продуктивності працівників, щоб скоротити витрати на матеріали та забезпечити безпеку операцій.
3. Покращення робочих ресурсів, повністю змінюючи або модернізуючи інструменти та використовуючи нові технології.
4. Вдосконалення процесу управління.

Всі ці способи допоможуть ефективно використовувати ресурси та забезпечать стійкість і конкурентоспроможність на ринку.

Іншим важливим способом підвищення ефективності використання ресурсів банківської установи є підвищення кваліфікації співробітників і

постійне навчання. Оскільки персонал відіграє вирішальну роль у діяльності банку, при підборі персоналу слід враховувати такі якості:

- адаптаційний потенціал, інноваційний потенціал, використання професійної мобільності, дисципліна та мотивація;
- здатність до логічного використання ресурсів, підвищення нормування та підвищення організації постачання;
- впровадження передових і безвідходних технологій;
- раціональне розташування каналів продажу.

Крім того, розширення клієнтської бази є важливим елементом підвищення прибутковості банків. Для досягнення цієї мети банки розробляють різні бізнес-стратегії, спрямовані на певні групи клієнтів (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Основні бізнес-стратегії роботи з клієнтами в комерційному банку

Корпоративні клієнти	- посилення впливу банку і збільшення частки прибутку на ринку банківських послуг - оптимізація для досягнення високого прибутку - забезпечення високоякісного, оперативного і комплексного обслуговування корпоративних клієнтів через мережу банківських відділень, включаючи стандартні підходи. - створення систем комплексного обслуговування у поєднанні з індивідуальним підходом
Середній і малий бізнес	- залучення нових клієнтів - надання широкого спектру стандартних високоякісних послуг на всіх рівнях банку
Фізичні особи	- збільшення частки банку на ринку депозитів фізичних банківської системи України - участь в державних програмах недержавного пенсійного забезпечення, виплат пенсій і грошової допомоги
Фінансові інститути	- побудова внутрішньої організаційної і функціональної моделі відповідно до міжнародних стандартів для інтеграції в європейську банківську систему - збереження ринкової позиції банку

Для успішного управління прибутком банку необхідно створити систему, що включає шість основних елементів: мета, основні принципи та завдання, механізм реалізації стратегії, організаційне забезпечення, аналіз

прибутковості та контроль виконання плану. У цьому процесі велике значення відіграють методи управління, планування, аналіз, організація та контроль.

Важливим аспектом є розгляд впливу нестабільного фінансового стану країни на банківські установи. Отже, вивчення досвіду провідних економістів і банкірів з інших країн має важливе значення для забезпечення захисту доходів банків від політичних сил [36].

При формуванні стратегії отримання прибутку для банку важливо враховувати, що прибуток слід розглядати як кінцевий результат активних заходів, а не пасивний дохід. Прибутки, які надходять від ініціативи, інновацій, ризику, раціонального використання ресурсів і доленосної боргової політики означають стабільність стратегічних рис банку протягом тривалого періоду.

Пізніше зміни в основних рисах банку, як-от покращення якості чи зменшення інтенсивності інвестицій, призводять до нових результатів діяльності, які відповідають нормальному рівню для нового поєднання факторів. Якщо те, наскільки добре банк робить те, що він насправді, відрізняється від прогнозу, заснованого на ринкових законах, він зрештою повертається до своєї звичайної норми.

Отже, найкращий план – це той, який завжди дає хороші результати. Належне поводження з прибутком банку передбачає використання тактичного підходу, який включає жваві кроки, нові ідеї та план, який може запропонувати банку стійкі та хороші результати навіть за змін на ринку.

3.2. Рекомендації щодо підвищення ефективності фінансової діяльності комерційного банку ПАТ «МТБ БАНК»

Підвищення ефективності українських банків є результатом їх залучення як безпосередніх гравців на світовому банківському ринку, що характеризується тотальною цифровізацією банківських процесів у кіберпросторі. Тому українські банки повинні розробляти, впроваджувати та

активно використовувати нові технології банківського бізнесу на основі загальної цифровізації банківських операцій [17].

Огляд наукової літератури доводить, що в сучасному світі визначення ефективності банку еволюціонувало від простого вимірювання економічних показників, таких як співвідношення обсягу виробництва та витрат. Скоріше, тепер він охоплює відносини банку з факторами зовнішнього середовища, адаптивність і конкурентоспроможність. У сучасних умовах ефективність банку оцінюється не лише завдяки досягненню максимально високих результатів за мінімальних витрат, але й за його здатністю успішно працювати та розвиватися як цілісна система [40].

Цифрова економіка, яка має суттєве відношення до розвитку країн на тлі третьої хвилі глобалізації, підкреслює імперативну концентрацію економічних агентів на інформації та знаннях. За словами Г. Карчевої, цифрова економіка – це така віртуальна атмосфера, яка доповнює реальність і долучається до традиційних економік; воно переплітається з ними. Товари та послуги з реальної економіки, пов'язані з/підтримуючими цифровими технологіями, складають основні продукти цієї цифрової економіки [19].

Цифровізація всіх банків має відрізнитися за підходом і часом, але трансформація є обов'язковою. Найголовніше для керівників банку – усвідомити доцільність цифровізації та актуальність заходів щодо того, як швидко вони повинні вжити заходів для впровадження нових технологій. Розвиток цифрового банкінгу щодо його проникнення в систему фінансової діяльності клієнтів можна продемонструвати трьома етапами (рис. 3.1) [19].

Спочатку цифрові канали для управління рахунками з'явилися у вигляді Інтернет-банкінгу та мобільного банкінгу. З подальшим розвитком цифрових технологій продуктовий вимір розгорнув безпаперове оформлення кредитів. Наступним етапом були «Big data» або цифровий мозок, коли системи починають аналізувати фінансову інформацію клієнтів, щоб створити моделі для взаємодії, а також для управління фінансовою поведінкою клієнтів.

Рис. 3.1. Етапи імплементації цифровізації у діяльність комерційного банку

«Big data» — це застосовна програма, яка заохочує клієнта прийняти рішення про деякі фінансові кроки, контролює його фінансові дії відповідно до того, щоб всі його грошові проблеми були вирішені.

Щоб досягти хороших темпів цифровізації банківської галузі, варто звернути увагу на такі частини:

1) створення хорошого способу ідентифікації та захисту персональних даних на відстані полягає в створенні надійної «м'якої інфраструктури», яка забезпечить безпеку та конфіденційність інформації про клієнта;

2) необхідні онлайн-закони, які включають значення онлайн-прав для людей, правила цифровізації, усунення правових та організаційних бар'єрів, а також заохочення цифровізації банківського сектору за допомогою належних податкових та регуляторних інструментів;

3) створення хорошої онлайн системи, яка дасть якісніший та швидкий Інтернет по всій Україні;

4) збереження ідей і формування розумних людей, які відповідають потребам нових технологій і мають точні навички для легкого переходу в цифровий світ.

Дослідження фінтех-компанії Galileo показало, що 65% споживачів використовують традиційні банки як свою основну банківську установу. JD Power повідомляє, що ця цифра складає 27% у 2024 році, які переважно використовують онлайн-банки. З цих 65%, які кажуть, що користуються переважно традиційними банками, 77% респондентів зазначили, що вони зберігають частину своїх коштів деінде.

Банки повинні якнайшвидше оцифруватись, тобто перетворитися на цифрову версію банків. У сучасному світі у банку є лише два варіанти: він використовує фінтех-компанії для своєї цифрової трансформації або самостійно перетворюється на необанк.

Про це свідчать результати Bank Roadmap 2022, дослідження українських банків, проведеного Українською асоціацією фінтех та інноваційних компаній, згідно з яким необанки показали набагато кращі результати в цифровому просторі, ніж традиційні банки [42].

Слід виділити наступні ключові періоди, протягом яких відбувається цифровізація в банківському секторі (табл. 3.4).

Міжнародна практика доводить, що, незважаючи на те, що довіра до традиційних банків не слабшає, велика кількість клієнтів поступово переходить до необанків та фінтех-рішень. Таким чином, неоцифрове перетворення традиційних банків та їхніх послуг стає основним доступом для зміцнення їхніх позицій у цифровому світі.

У сучасних умовах більшість банків України активно проходять цифрові трансформації та інновації, інтегруючись у свої основні бізнес-моделі та ключові сфери обслуговування клієнтів. В Україні з 2016 по 2023 рік PaySpace Magazine Awards проводив конкурс серед учасників українського ринку електронної комерції та FinTech [42].

Таблиця 3.4

Етапи цифровізації банківського сектору

Етапи	Основний зміст	Переваги
1.	Поява Digital-каналів, таких як мережі банкоматів, мобільного банку, чат-ботів, які сприяють побудові нової екосистеми, в центрі якої виявляється користувач.	Така система дозволяє банку та клієнтам взаємодіяти в будь-який час і через будь-який зручний канал зв'язку.
2.	Розробка Digital-продуктів: безконтактні платежі, віртуальні платежі, BigData.	Наявність передових технологій дозволяє створювати продукти E2E, які призначені для цілодобового задоволення фінансових потреб споживача.
3.	Впровадження повного циклу інформаційного обслуговування.	Цей крок дозволяє не лише покращити традиційні продукти, а й сприяє виникненню принципово нової моделі бізнесу, що дозволяє інтегрувати банк в глобальний інтернет-простір.
4.	Створенням «цифрового мозку» (Digital Brain), який спрямований на автоматизацію вивчення даних у всіх сегментах економіки з метою аудиту	Дозволяє організаціям мати більш повне уявлення про їхні можливості в конкретній галузі.
5.	Виникнення «цифровий ДНК».	Така система передбачає наявність нових напрямів розвитку і, відповідно, введення нових стратегічних рішень на будь-якому етапі існування банку.

У таблиці 3.5 наведено інформацію про рейтинги банків, які займаються інноваційною діяльністю та отримали нагороди в окремих номінаціях.

ПАТ «МТБ БАНК» активно впроваджує новинки для підвищення ефективності та конкурентоспроможності. Нижче наведені деякі основні новинки та технологічні рішення, які були прийняті банком:

1. Хмарні технології: ПАТ «МТБ БАНК» застосовує хмарні рішення для підвищення стабільності та швидкості обслуговування клієнтів. Застосування хмарних платформ дозволяє забезпечити безперервність бізнес-процесів, а також захистити дані клієнтів.

2. МТВ Office та електронний документообіг. Банк створив та впровадив систему електронного документообігу МТВ Office, яка дозволяє клієнтам подавати заявки на банківські продукти та послуги онлайн, що значно спрощує взаємодію між банком та клієнтами.

Таблиця 3.5

Рейтинг інноваційних банків України за результатами PaySpace
Magazine Awards

Різновид номінацій, місце банку за рейтингом, назва цифрового ресурсу			
Найкращий кредитний банківський продукт для фізичних осіб 1 місце — картка «Універсальна» 2 місце — monobank Universal Bank 3 місце — А-Банк	Найкраще рішення для прийому платежів оффлайн 1 місце — додаток «Термінал» від ПриватБанк 2 місце — NovaPay 3 місце — city24	Найкращий банк-еквайсер 1 місце — ПриватБанк 2 місце — АТ «Ощадбанк» 3 місце — УКРГАЗБАНК	Найкращий банк для ФОП 1 місце — ПриватБанк 2 місце — monobank Universal Bank 3 місце — ПУМБ
Найкращий кредитний продукт для бізнесу 1 місце — АТ «Ощадбанк» 2 місце — ПУМБ 3 місце — ПриватБанк	Найкращий партнер бізнесу з прийому платежів онлайн 1 місце — LiqPay, ПриватБанк 2 місце — Portmone.com 3 місце — Fondy	Найкращий сервіс онлайн-ідентифікації у банках 1 місце — monobank Universal Bank 2 місце — ПриватБанк 3 місце — Sense Bank	Найкращий цифровий банк 1 місце — monobank Universal Bank 2 місце — Приват24, ПриватБанк 3 місце — АБанк24

3. Онлайн-банкінг для корпоративних клієнтів: платформа МТВ Business надає широкий спектр послуг для бізнес-клієнтів, включаючи віддалений контроль за рахунками та платежами. Це налаштування спрощує фінансовий менеджмент для підприємців і компаній.

4. Зв'язок із глобальними платіжними системами: банк енергійно прагне до розширення співпраці з глобальними платіжними системами, що дозволяє клієнтам здійснювати швидкі та безпечні міжнародні перекази та інші грошові операції.

5. Платіжні та безконтактні платіжні рішення: ПАТ «МТБ БАНК» вводить в експлуатацію технології оплати та безконтактної оплати, які включають Apple Pay, Google Pay та інші мобільні платіжні рішення. Це дає клієнту можливість здійснювати платежі швидко та безпечно за допомогою свого смартфона чи розумного годинника.

Ці інновації підтверджують прагнення «МТБ БАНКу» до пошуку шляхів вдосконалення своїх послуг та впровадження новітніх технологій у наданні послуг нашим шановним клієнтам [42].

Початок широкомасштабної війни став викликом для кожного бізнесу в Україні; для банків в тому числі, а також і для ПАТ «МТБ БАНК». Основним завданням банку було забезпечення безперебійної роботи та підтримки всіх клієнтів незалежно від їхнього статусу від пенсіонерів до великих компаній. Майже всі співробітники залишилися в Україні і працювали над двома основними завданнями: збереженням активів, особливо коштів клієнтів на рахунках, і забезпеченням ліквідності банку [32].

У цифровій економіці слід збирати статистичну інформацію про інновації в банках та їхній вплив. Ці дані допоможуть нам довести зв'язок між рівнем інноваційності банку та його ефективністю. Зростання фінансових технологій підвищує ефективність і конкурентоспроможність банків. Види фінансових технологій на ефективність діяльності банку наведені в таблиці 3.6 разом із деякими перевагами та недоліками окремих інноваційних технологій.

Таблиця 3.6

Базові види фінансових технологій у забезпеченні ефективності
комерційного банку

Найменування фінансової технології	Функціональне призначення	Канал впливу на ефективність	Переваги	Недоліки
Штучний інтелект	Моделювання алгоритмів банківського обслуговування, створення інтерфейсів із взаємодії з клієнтами	Персоналізація банківських продуктів і послуг	Швидка обробка і виявлення клієнтських запитів	Мінімізація живого спілкування співробітників банку з клієнтом
Блокчейн	Децентралізовані онлайн-сервіси	Підвищення надійності і захищеності банківських операцій	Прискорення процесів при взаємодії контрагентів	Відсутність нормативно-правового регулювання
Мобільні технології	Використання віддаленого доступу до банківських продуктів і послуг	Підвищення доступності банківського сервісу	Посилення персоналізації банківських продуктів	Доцільність освоєння клієнтами сучасних мобільних технологій

Застосування технології блокчейн у банківській справі підвищить безпеку та прозорість фінансових операцій. Простіше кажучи, видимість, яка стала можливою завдяки тому, що всі учасники мережі можуть бачити та перевіряти кожну транзакцію, запобігає будь-якій формі фінансових маніпуляцій. Це дозволяє проводити прямі транзакції без посередників, що дозволяє скоротити витрати та ризики. Дані в блокчейні зберігають безпеку і не можуть бути змінені, отже запобігаючи втратам, а також захищаючи від шахрайства.

Мобільні технології, як частина банківської екосистеми, знижують вартість фізичних відділень, оскільки клієнти можуть здійснювати транзакції та перевіряти свої рахунки через мобільні програми в будь-який час і з будь-якого місця. Це дозволить банкам ще більше скоротити витрати, пов'язані з орендою, персоналом та інфраструктурою, а також дозволить швидше впроваджувати зміни в цифрові послуги для кращого реагування на потреби клієнтів. Мобільні програми збирають дані про поведінку клієнтів, що робить можливим пропонування персоналізованих послуг.

Відкрита банківська архітектура об'єднує банки, треті сторони та постачальників технологій у мережі передачі даних. Отже, нижча вартість робочої сили; але іноді може призвести до технічних збоїв і хакерських атак. ІОТ (Інтернет речей) допомагає зменшити витрати на обслуговування та час очікування, одночасно оптимізуючи використання банкоматів. Кібербезпека стала ключовим фактором, оскільки банки зберігають конфіденційну інформацію про своїх клієнтів. Інвестиції в кібербезпеку включають розробку стратегії захисту + навчання співробітників для запобігання як шахрайським транзакціям, так і втраті довіри клієнтів.

Хмарні технології дозволяють розмістити інфраструктуру в хмарі, організувати віддалені канали зв'язку з банком, додати послуги та забезпечити додатковий захист даних. Голосова біометрія додає захист облікового запису та скорочує час, витрачений на спілкування з операторами.

ПАТ «МТБ-БАНК» — один із лідерів в Україні, який здійснив 100% оформив «хмарне» сховище на AZURE, де воно може функціонувати так само, як і фізичний оригінал, і не зупиняти роботу банку навіть у разі фізичного пошкодження серверів [32]. Azure — це хмарна платформа Microsoft. Azure охоплює як хмарні моделі платформи як послуги (PaaS), так і інфраструктури як послуги (IaaS). У моделі SaaS можна використовувати служби сторонніх розробників або Microsoft. Глобальна мережа розподілених центрів обробки даних Microsoft підтримує платформу Azure. Для фізичної безпеки дата-центрів використовується багаторівневий підхід; периметр об'єкта, зовнішній периметр будівлі, всередині будівлі та поверхи центру обробки даних — це всі точки, де здійснюється авторизація для запобігання несанкціонованому фізичному доступу до хмарних даних Azure.

Використання інноваційних підходів у банківському секторі сприяє ефективному використанню ресурсів, посиленню конкуренції, зниженню витрат, залученню найкращих спеціалістів, підвищенню безпеки, а також посиленню впливу на ринок.

Історичний досвід банківської діяльності показує, що через високі ризики банківська діяльність повинна здійснюватися під постійним державним контролем. Якщо окремі операції не регулюються строго, то їх швидкий розвиток може призвести до короткострокового економічного зростання, але згодом до криз як у банківській системі, так і у більших економічних системах.

Фінансові технології засновані на еволюції інформаційних технологій, які дозволяють автоматично збирати, систематизувати та обробляти великі обсяги даних; а також легко об'єднувати людей зі спільними інтересами через мережі та платформи. Сьогодні неможливо уявити майбутнє цифрового банкінгу без цифрових валют. Саме зараз центральні та приватні банки активно розробляють і впроваджують свої цифрові валюти. Цифрова валюта — це гроші, які обмінюються через Інтернет; вона має властивості, подібні до

властивостей фізичних валют, але не може бути фактичною власністю, очевидно, як Amazon Coins, Libra (Diem), Facebook Credit і Nintendo Points.

Розвиток фінансових технологій – це те, що створює фінансові екосистеми, які об'єднують усіх учасників фінансового ринку за допомогою цифрових технологій. Такі екосистеми будуть успішно розвиватися лише в тому випадку, якщо їх основою стануть банки. Впровадження фінансових технологій у банківські операції та їх регулювання перетворить інновації на повноцінні банківські продукти та послуги та сприятиме зростанню реального капіталу.

Раніше була практика банків щодо створення фінансових супермаркетів, куди клієнти приходять до них за повним набором продуктів і послуг, не тільки банківських, а й пропозицій компаній-партнерів. Це виявилось корисним як для клієнтів, так і для банків і партнерів. Фінансова екосистема вийшла б за рамки такої концепції, об'єднавши численні послуги від різних постачальників на одній ІТ-платформі, дозволяючи клієнтам отримувати всі необхідні послуги в одному місці. Тому ключовими трендами розвитку екосистеми є конкуренція за залучення клієнтів і розширення асортименту послуг. Клієнт знаходиться в центрі будь-якої екосистеми.

В Україні ще багато незаповнених прогалин для банківського бізнесу та технологій, які ще не реалізували свій справжній потенціал. Зважаючи на це, можна очікувати швидкого прориву в деяких сферах і сегментах банківського сектора.

Наприклад, впровадження PREPAID пластикових карток, у поєднанні з електронними грошима ця сфера є дуже перспективною для банків, орієнтованих на покоління Y. У США ці картки є дуже швидким засобом оплати. Вони легко інтегруються в роздрібні мережі, мають широку масштабованість і працюють на спрощеній системі ідентифікації фізичної особи.

Нова хвиля проектів співпраці та схем лояльності: за останнє десятиліття в Америці набирає обертів спільна програма випуску платіжних

карток; наприклад, комбінована картка MasterCard і PayPal. Створення та розгортання налаштування онлайн-відділення: це повне обслуговування клієнтів із підключенням системи цифрового підпису.

Комплексна пропозиція підприємця: дана пропозиція може заповнити нішу послуг малого та середнього бізнесу шляхом створення інтернет-банку та мобільного банкінгу у форматі «єдиного вікна» та подальшого підключення до системи дистанційного відділення.

Зростання та впровадження Mobile Wallet для Android та iOS: необхідне об'єднання технологій BPS та NFC, щоб банки не перевершили фінтех-компанії та великі мобільні компанії. Перший банк, який запустить справжній мобільний «гаманець», отримає значну частину великого роздрібного натопу.

Отже, шляхи активізації роботи українських банків, які використовують цифрові технології, можуть бути такими:

- 1) Перенесення банківських операцій в онлайн-простір, що значно скоротить або зовсім усуне потребу в паперових документах.
- 2) Зробити банківську допомогу для малого та середнього бізнесу віртуальною: це спростить доступ до банківських послуг для власників бізнесу, заощадить час і гроші, які будуть витрачені на відвідування банківських відділень.
- 3) Використання чат-ботів і встановлення голосового помічника спрямоване на те, щоб побачити, наскільки задоволені клієнти, і зробити сервіс кращим.
- 4) Створення автоматизованої маркетингової платформи, що спрямоване на оптимізацію маркетингових кампаній та зростання клієнтської бази комерційного банку.

Таким чином, запропоновані організаційно-методичні напрями підвищення ефективності діяльності комерційного банку в умовах зовнішніх негативних факторів дозволять побудувати механізм управління комерційним банком, що адаптується до змін ринкових умов.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційному дослідженні наведено теоретичні узагальнення та надано практичні рекомендації щодо вирішення проблем підвищення ефективності фінансової діяльності комерційних банків.

1. У дослідженні окреслено сутність таких понять як «ефект», «ефективність» та «економічна ефективність». У даній роботі ефективність комерційного банку визначена як здатність задовольнити потреби як клієнтів, так і самого банку за наявності системи управління, що базується на формуванні науково обґрунтованої стратегії діяльності банку. В економічному плані ефективність банку розглядається як його кінцева характеристика, яка відображає зв'язок між економічним ефектом і витратами на використання ресурсів банківських установ; вказує на те, наскільки продуктивно використовуються кошти акціонерів і вкладників.

2. У сучасному світі банківська система відіграє дуже важливу роль в економіці, оскільки забезпечує фінансову стабільність і сприяє розвитку бізнесу разом із задоволенням фінансових потреб населення. Тому оцінка ефективності управління банком постає в цьому контексті як пріоритетна. Аналіз ефективності банку є важливим як для роботи банку, так і для його стратегічного планування. Економічна ефективність банківської діяльності визначається виходячи з витрат на доходи від мобілізації ресурсів та їх розміщення. Аналіз діяльності банку має стосуватися не лише чіткого розрахунку показників, а й оцінки прогнозованого рівня ефективності. Отже, проведення перевірки роботи банку є необхідним кроком для з'ясування його фінансового стану та виявлення резервів для підвищення прибутковості його діяльності.

3. Критеріями оцінки ефективності діяльності банку є його фінансові результати (дохід, прибуток) і результати діяльності (рентабельність). Загальні групи показників фінансового стану, яких досягає будь-який банк, однаково

важливі з огляду на їх значення або цільове значення для самого банку та соціально-економічного середовища, в якому він працює.

На рівень ефективності фінансової діяльності банку впливає велика кількість чинників. Існують різні способи їх класифікації. Зазвичай дослідники поділяють їх на такі типи: зовнішні та внутрішні, загальні та специфічні або навіть кількісні та якісні, та інші. Етапи оцінки ефективності фінансової діяльності банку включають:

1) визначення ключових моментів, які мають значення для оцінки ефективності фінансової діяльності банку;

2) проведення аналітичної роботи, яка включає встановлення методичного інструментарію та вимірювання відповідних показників для оцінки рівня ефективності банку. До основних підходів, що застосовуються при оцінці ефективності діяльності банку, належать коефіцієнтний та аналітичний підходи.

3) узагальнення результатів дослідження шляхом визначення та аналізу факторів, що впливають на ефективну діяльність банку, застосування додаткових методів для висновків та рекомендацій.

4. Кваліфікаційна робота виконана на матеріалах ПАТ «МТБ БАНК». ПАТ «МТБ БАНК» - сучасний універсальний банк, що надає повний спектр якісних банківських послуг на фінансовому ринку України. Проведений аналіз показав, що за період 2022 - 2024 рр. банк збільшив масштаби своєї діяльності, про що свідчить загальна динаміка активів, яка має зростаючий характер: у 2023 році активи зросли на 69,29%, а у 2024 році – на 23,23%. Збільшення темпів росту може вказувати на тактичні зміни стратегії банку, які позитивно впливають на його фінансовий стан та ефективність фінансової діяльності. Основні структурні складові активів банку – це грошові кошти, кредити клієнтів та фінансові інвестиції. Інші статі займають невелику частку. Велике значення мають кредити та заборгованість клієнтів, адже в умовах воєнного стану основним напрямком активної діяльності банку залишається збереження та підтримка якісного кредитного портфеля. Крім того, протягом 2024 року

банк сформував резерв під знецінення кредитів на суму 761 млн грн, що забезпечило цю статтю активу балансу. Фінансові інвестиції представлені наступними цінними паперами: державні облігації України, облігації Казначейства Франції, Німеччини та США, депозитні сертифікати НБУ. Таким чином, структура активів залишається незмінною і характеризується переважанням кредитних операцій, а також фінансових вкладень у цінні папери. Така структура є класичною і в цілому відповідає традиційним підходам до формування активів банківських установ, що діють в Україні.

Що стосується зобов'язань, то найбільшу частку в них займають кошти клієнтів (майже 98%). Серед коштів клієнтів – найбільша частка коштів юридичних осіб.

5. Провівши аналіз основних показників ефективності діяльності ПАТ «МТБ БАНК», можна зробити висновки, що фінансові проблеми, які мав банк у 2022 – 2023 роках, практично вирішені в 2024 році. Дослідження ключових показників діяльності ПАТ «МТБ БАНК» виявляється дуже корисним для виявлення проблем, з якими він стикається. Ключова оцінка показників рентабельності може допомогти цьому банку вийти з труднощів, наразі в 2024 році банк має достатньо високі показники рентабельності через збільшення рівня чистого прибутку. Щоб банк підтримував таке стійке зростання та відновлював фінансову стабільність, він повинен забезпечити адекватне зростання прибутку, що відповідає розміру активів і капіталу.

6. Результати проведеного аналізу дозволили побудувати багатофакторну економетричну модель, яка ілюструє взаємозв'язок фінансового результату та показників фінансової діяльності ПАТ «МТБ БАНК». Факторами, що впливають на чистий прибуток комерційного банку, були обрані кредити, надані клієнтам, фінансові інвестиції, грошові кошти та еквіваленти. Проведений аналіз показав, що найбільший вплив на прибуток дають фінансові інвестиції. У якості перспективи, можна рекомендувати керівництву банку для збільшення значимості кредитування зосередитися на

залученні нових клієнтів, а також на утриманні наявних клієнтів, наголошуючи на необхідності розвитку управління відносинами з клієнтами.

7. В умовах швидких змін і високої конкуренції на фінансовому ринку ефективне управління банком і, відповідно, конкурентоспроможність виділяються як одна з найактуальніших проблем. Стратегія забезпечення ефективності фінансової діяльності комерційного банку включає визначення цілей і шляхів успішного функціонування банку. По-перше, обрані напрямки діяльності банку повинні впливати з дуже глибокого перспективного аналізу та прогнозування зовнішніх тенденцій, що включає стан макроекономічного середовища, стан ринку банківських послуг та його сегментів, а також особливості державного регулювання та оподаткування. По-друге, внутрішні умови, такі як обсяг і структура фінансових ресурсів, цілі розвитку активів і їх відносна прибутковість з урахуванням ліквідності та ризику відповідно також ускладнюють формування стратегії через їх імовірнісний характер. З нашої точки зору, варто більше уваги приділити аналізу визначення основних напрямків зменшення банківських витрат та вибору найбільш прибуткових напрямків кредитної діяльності.

8. Для підвищення ефективності фінансової діяльності банку ПАТ «МТБ БАНК» пропонуються наступні способи її підвищення:

- розширення клієнтської бази;
- впровадження нових систем і технологій, які забезпечать накопичення ресурсного потенціалу;
- контроль процентних ризиків;
- проведення виваженої маркетингової та цінової політики;
- зниження рівня витрат;
- застосування фінансового планування, яке дає змогу передбачити доходи, витрати та прибуток банку;
- підвищення якості кадрового забезпечення банку.

В процесі дослідження зроблено висновок, що в сучасному банківському бізнесі стратегія розвитку не може відбуватися без цифрових технологій. Ці

технології дають змогу оцінити конкурентоспроможність банківських установ і водночас створюють нові фінансові ризики, які можуть вплинути на стабільність та ефективність фінансової діяльності банку.

Нижче наведено шляхи підвищення ефективності фінансової діяльності банків на основі активного залучення цифрових технологій:

1) Перенесення банківських операцій в онлайн-простір, що значно скоротить або зовсім усуне потребу в паперових документах.

2) Зробити банківську допомогу для малого та середнього бізнесу віртуальною: це спростить доступ до банківських послуг для власників бізнесу, заощадить час і гроші, які будуть витрачені на відвідування банківських відділень.

3) Використання чат-ботів і встановлення голосового помічника спрямоване на те, щоб побачити, наскільки задоволені клієнти, і зробити сервіс кращим.

4) Створення автоматизованої маркетингової платформи, що спрямоване на оптимізацію маркетингових кампаній та зростання клієнтської бази комерційного банку.

Таким чином, запропоновані організаційно-методичні напрями підвищення ефективності діяльності комерційного банку в умовах зовнішніх негативних факторів дозволять побудувати механізм управління комерційним банком, що адаптується до змін ринкових умов.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аванесова Н. Е. Категорія "ефективність" у системі взаємодоповнюючих понять. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2019. Вип. 1(1). С. 307-313. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/esprstp_2019_1%281%29_45.
2. Банківські операції: в схемах, таблицях, коментарях : навч. посібник. / уклад. : О.М. Гладчук, І.Я. Ткачук, В.М. Харабара. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 208 с.
3. Вінниченко О.В. Гудзь А.В. Фінансовий стан банку та методи його оцінки в Україні. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2020. №69. URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>.
4. Владика Ю., Приступко А. Інноваційні технології в банкінгу як спосіб підвищення ефективності використання ресурсів банківської установи. *Економіка та суспільство*. 2023. №56. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2979>.
5. Вовчак О., Стаднійчук Р. Інтегральне оцінювання рівня фінансової стабільності банків в системі їх фінансового оздоровлення. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2021. Т. 2. № 37. С. 14—23.
6. Головкова Л., Крисанова Н., Добрик Л. Підвищення ефективності діяльності банку шляхом управління витратами. *Review of transport economics and management*. 2021. № 5 (21). С. 134–142. URL: <http://pte.diit.edu.ua/article/view/241874>.
7. Голуб К. А. Прибутковість діяльності та її місце у забезпеченні фінансової безпеки банків. *Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Економіка, облік, фінанси та право: аналіз тенденцій та перспектив розвитку»*. 2019. № 4. С. 17–18.
8. Григоренко Є.Є. Пріоритетні напрями формування стратегії забезпечення ефективності фінансової діяльності комерційного банку.

Матеріали IX Студентської науково-практичної конференції факультету фінансів та банківської справи ОНУ «Стабілізація фінансово-економічної системи України». ОНУ. 2025. С. 112 – 115.

9. Данилюк Є. Визначення ефективності банківської діяльності. *Ринок цінних паперів України*. 2012. № 5/6. С. 53-57.

10. Дані наглядової статистики. Балансові звіти банків. *Офіційний сайт НБУ*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#2>.

11. Еркес О., Калита О., Сундук Т. Банківська система України в умовах війни. *Scientia fructuosa*. 2022. №144(4). С. 122–133. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/5890>.

12. Ефективність та конкурентоспроможність банківської системи України/ (Г. Т. Карчева, Т. С. Смовженко, В. І. Міщенко та ін.) ; за заг. ред. д-ра екон. наук Г. Т. Карчевої. Київ : ДВНЗ «Університет банківської справи», 2016. 276 с.

13. Забчук Г., Іващук О. Ризики банківської системи України в умовах воєнного стану. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2022. № 1-2. С. 50–61.

14. Загородній А.Г., Вознюк Г.Л. Фінансово-економічний словник. Київ: Знання, 2007. 1072 с.

15. Закон України «Про банки і банківську діяльність» № 2121-III від 07.12.2000. Остання редакція від 10.01.2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#text>

16. Зарічна Н. Формалізація тенденцій розвитку та фінансової стійкості банківської системи України в умовах воєнного стану. *Сталий розвиток економіки*. 2024. № 1(48). С. 214-219. URL: <https://economdevelopment.in.ua/index.php/journal/article/view/907>.

17. Іноземцева Є. В., Волкова В. В. Концептуальні засади удосконалення формування ресурсного потенціалу банку // Економіка і організація управління. 2018. Вип. 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eiou_2018_4_8

18. Карчева Г. Т. Теоретичні та практичні аспекти управління ризиками

- електронного банкінгу. *Науковий вісник Полісся*. 2015. № 2 (2). С. 121—126.
19. Карчева Г. Т. Цифрова економіка та її вплив на розвиток національної та міжнародної економіки / Г. Т. Карчева, Д. В. Огородня, В. А. Опенько // *Фінансовий простір*. 2017. № 3 (27). С. 13-21.
20. Качула С., Коткова А. Підвищення ефективності функціонування комерційного банку на фінансовому ринку шляхом мінімізації банківських ризиків. *Економіка та суспільство*. 2023. № 55. URL: https://www.researchgate.net/publication/375543638_Pidvisenna_efektivnos_ti_funkcionuvanna_komercijnogo_banku_na_finansovomu_rinku_slahom_minimizacii_bankivskih_rizikiv
21. Кльоба Л.Г. Інноваційна політика та безпека банку. *Ефективна економіка*. 2016. № 7. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2016_7_28
22. Коваленко В. В., Берновська Г. А. Забезпечення ефективності діяльності банків України в умовах фінансової нестабільності. *Економіка та суспільство*. 2016. №5. С.357—361. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/5_ukr/64.pdf.
23. Коваль Я.С. Банківські інновації як необхідність ефективного функціонування державного механізму // ЛОГОС. Мистецтво наукової думки. 2019. №6. URL: <https://doi.org/10.36074/2617-7064.06.00.003>
24. Крихівська Н., Данилюк-Черних І., Тришак Л., Оришин Т., Ромашко О. Оцінювання ефективності діяльності банківських установ за методикою PRREL. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2022. 6(41). С. 56–65. URL: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/3494>.
25. Лапіна І.С., Бойко В.В. Іноземний капітал в банківському секторі України. *Наукові проблеми господарювання на макро-, мезо- та мікроекономічному рівнях: матеріали XX міжнар. наук.-практ. конф.*, 14-15 квітня 2022 р. Одеса: ОНЕУ, 2022.
26. Леонов С., Васильєва Т., Буряк А. Ефективність банківського бізнесу в Україні: стохастичний фронтірний аналіз. *Вісник Національного банку України*. 2013. № 6. С. 19-25. URL:

<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/59096>.

27. Методика розрахунку пруденційних нормативів регулювання діяльності банків в Україні: Рішення Правління НБУ від 15 груд. 2017 року № 803-рш (зі змінами і доповненнями) URL: <https://ips.ligazakon.net/document/PB17196> (дата звернення: 06.06.2024).

28. Мироненко М. Ю. Напрями забезпечення ефективного процесу функціонування ресурсної бази банків. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 25. URL: http://bses.in.ua/journals/2018/25_2018/36.pdf.

29. Мочерний С. В. Основи підприємницької діяльності: Посібник / С. В. Мочерний, О. А. Устенко, С. І. Чеботар. К.: Академія, 2001. 280 с.

30. Науменкова С. В., Міщенко В. І., Міщенко С. В. Макроекономічні аспекти оцінювання достатності капіталу банків в Україні. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2017. Вип. 2. С. 4-16. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fkd_2017_2_3.

31. Нечипоренко А.В. Діяльність банківських установ на фінансовому ринку України. *Економічний вісник університету*. 2023. № 58. С. 46-53. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/47400/1/A_Nechyporenko_EVU_58_FEU.pdf

32. Офіційний веб-сайт ПАТ «МТБ БАНК». URL: <https://mtb.ua/>.

33. Пернарівський О.В. Ефективність діяльності вітчизняних банків в умовах воєнного стану. *Інфраструктура ринку*. 2024. № 76. С. 69-74. DOI: <https://doi.org/10.32782/infrastruct76-11>.

34. Позднякова В.Д. Економетрична модель оцінювання фінансових результатів діяльності банків України. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. 2017. № 11. С. 582–587.

35. Пшик Б. І. Актуальні проблеми рейтингового оцінювання діяльності банків в Україні. *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. 2014. №2. С. 149—152. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VUbsNbU_2014_2_32.

36. Рац О.М. Дослідження ефективності функціонування банківських установ України в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2023.

№47. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-67>.

37. Рибалка О. О. Удосконалення сутності поняття «ефективність банківського бізнесу» URL:

<http://dspace.uabs.edu.Ua/bitstream/123456789/6716/1/Rybalka%201.pdf>.

38. Рижих М.М. Оцінка якісних макроекономічних факторів та їхній вплив на прибутковість комерційного банку. URL: http://www.nbuv.gov.ua/Articles/KultNar/52_2/pdf/knp52_2_85-89.pdf

39. Родіонова Т. А., Пятков А. М. Аналіз ефективності державних, приватних і іноземних банків України. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм*. 2020. Вип. 12. С. 171–185.

40. Ромашко О., Запхляк І., Крихівська Н., Фарат О., Калиновський А. Ефективність діяльності комерційних банків як передумова розвитку підприємництва. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2021. № 3(38). С. 25–34. URL: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v3i38.237416>.

41. Сисоєнко І. А., Карлюка Д. О. Аналіз основних фінансових показників діяльності банків України. *Підприємництво та інновації*. 2022. №. 23. С.132-137. URL: <http://ei-journal.in.ua/index.php/journal/article/view/509>.

42. Хуторна М., Костогриз В. Ефективність діяльності банків в умовах цифровізації. *Socio-Economic Relations in the Digital Society*. 2020. № 2 (38). С. 27–34. URL: [https://doi.org/10.18371/2221-755x2\(38\)2020219694](https://doi.org/10.18371/2221-755x2(38)2020219694)

43. Чайковський Я., Чайковська І., Чайковський Є. Ефективність діяльності банківських установ в Україні. *Світ фінансів*. 2022. № 3(72). С. 127-140. DOI: 10.35774/sf2022.03.127.

44. Чуб О. Банківські кризи: теоретичні та прикладні аспекти. *Вісник Національного банку України*. 2016. № 3. С. 22–26.

ДОДАТКИ

ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН НА 31 ГРУДНЯ 2022 РОКУ

<i>у тисячах гривень</i>	Примітки	31 грудня 2022	31 грудня 2021
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти	7	2 704 666	1 531 817
Кошти в інших банках	8	193 455	570 009
Кредити та заборгованість клієнтів	9	4 262 645	4 433 217
Фінансові інвестиції за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	10	2 202 847	4 088 828
Фінансові інвестиції за амортизованою собівартістю	11	600 756	1 000 395
Інвестиційна нерухомість	12	91 358	131 050
Нематеріальні активи	13	162 802	136 319
Основні засоби	13	290 776	225 333
Активи з права користування	13	35 629	54 342
Інші фінансові активи	14	3 324	2 826
Інші активи	15	201 579	215 695
Усього активів		10 749 837	12 389 831
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти банків	16	-	1 730 000
Кошти клієнтів	17	9 613 123	9 456 254
Похідні фінансові зобов'язання	18	21 408	9 732
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток		3 949	12 262
Відстрочені податкові зобов'язання	27	3 188	6 723
Інші фінансові зобов'язання	19	13 029	22 901
Інші зобов'язання	19	61 968	49 749
Зобов'язання з оренди		41 751	59 281
Субординований борг банку	20	79 027	58 705
Усього зобов'язань		9 837 443	11 405 607
Власний капітал			
Статутний капітал	22	635 000	635 000
Емісійні різниці		68 749	68 749
Резерви та інші фонди банку		72 406	67 213
Резерви переоцінок		(154 641)	(42 615)
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)		290 880	255 877
Усього власного капіталу		912 394	984 224
Усього зобов'язань та власного капіталу		10 749 837	12 389 831

Підписано і затверджено до випуску від імені Правління Банку «06» звіту за 2022 року

В.о. Голови Правління Р.В.ІвановГоловний бухгалтер О.В.Бєлініна

ЗВІТ ПРО ПРИБУТКИ І ЗБИТКИ ТА ІНШІ СУКУПНІ ДОХОДИ ЗА 2022 РІК

у тисячах гривень	Примітки	2022	2021
Процентні доходи	23	1 136 239	898 996
Процентні витрати	23	(689 709)	(337 560)
Чистий процентний дохід/(Чисті процентні витрати)		446 530	561 436
Чисте (збільшення) зменшення резервів під знецінення кредитів та заборгованості клієнтів, коштів в інших банках	9	(452 906)	(134 473)
Чистий процентний дохід/(Чисті процентні витрати) після створення резерву		(6 376)	426 963
Комісійні доходи	24	622 298	493 645
Комісійні витрати	24	(186 256)	(116 631)
Результат від продажу цінних паперів у портфелі банку на продаж		(12 951)	212
Результат від операцій з іноземною валютою		218 147	87 594
Результат від переоцінки іноземної валюти		91 101	(9 130)
Результат від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості		(16 060)	(22 337)
Результат від уцінки майна, що перейшло у власність банку		(5 729)	(3 278)
Результат від торговельних операцій з іншими фінансовими інструментами		(21 408)	(9 561)
Інші операційні доходи	25	21 461	47 573
Адміністративні витрати	26	(581 865)	(637 452)
Інші операційні витрати	26	(78 602)	(67 820)
Прибуток/(збиток) до оподаткування		43 760	189 778
Податок на прибуток	27	(8 755)	(35 836)
Прибуток/(збиток) від діяльності, що триває		35 005	153 942
ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД:			
СТАТТІ, ЩО БУДУТЬ РЕКЛАСИФІКОВАНІ В ПРИБУТОК ЧИ ЗБИТОК			
Фінансові інвестиції за справедливою вартістю через інший сукупний дохід:		-	-
Зміна справедливої вартості за рік		-	-
Зміна справедливої вартості рекласифікована у прибуток чи збиток внаслідок вибуття чи знецінення		(112 026)	(49 712)
Податок на прибуток, пов'язаний із статтями, іншого сукупного доходу, що буде рекласифікований у прибуток чи збиток		-	-
СТАТТІ, ЩО НЕ БУДУТЬ РЕКЛАСИФІКОВАНІ В ПРИБУТОК ЧИ ЗБИТОК		-	-
Переоцінка приміщень	27	6 333	24 824
Відстрочений податок, визнаний безпосередньо в інших сукупних доходах	27	(1 140)	(4 468)
З цього сукупного доходу за рік		(106 833)	(29 356)
Сукупного прибутку/(збитку) за рік		(71 828)	124 586

Підписано і затверджено до випуску від імені Правління Банку «06» квітня 2023 року

В.о. Голови Правління

Р.В.Іванов

Головний бухгалтер

О.В.Белініна

21650966

ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН НА 31 ГРУДНЯ 2023 РОКУ

<i>у тисячах гривень</i>	Примітки	31 грудня 2023	31 грудня 2022
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти	7	2 601 030	2 704 666
Кошти в інших банках	8	427 794	193 455
Кредити та заборгованість клієнтів	9	5 500 543	4 262 645
Похідні фінансові активи	10	1 005	-
Фінансові інвестиції за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	11	8 127 191	2 202 847
Фінансові інвестиції за амортизованою собівартістю	12	660 410	600 756
Інвестиційна нерухомість	13	85 524	91 358
Нематеріальні активи	14	201 537	162 802
Основні засоби	14	326 493	290 776
Активи з права користування	14	56 925	35 629
Інші фінансові активи	15	11 826	3 324
Інші активи	16	198 077	201 579
Усього активів		18 198 355	10 749 837
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти банків		-	-
Кошти клієнтів	17	16 640 536	9 613 123
Похідні фінансові зобов'язання	18	131 330	21 408
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток		78 858	3 949
Відстрочені податкові зобов'язання	27	7 611	3 188
Інші фінансові зобов'язання	19	13 728	13 029
Інші зобов'язання	19	80 247	61 968
Зобов'язання з оренди		73 953	41 751
Субординований борг банку	20	81 742	79 027
Усього зобов'язань		17 108 005	9 837 443
Власний капітал			
Статутний капітал	22	635 000	635 000
Емісійні різниці		68 749	68 749
Резерви та інші фонди банку		65 328	72 406
Резерви переоцінки		(1 135)	(154 641)
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)		322 408	290 880
Усього власного капіталу		1 090 350	912 394
Усього зобов'язань та власного капіталу		18 198 355	10 749 837

Підписано і затверджено до випуску в ім'я Правління Банку 18 квітня 2024 року

Голова Правління

Ю.О.Кралов

Головний бухгалтер

Н.С.Саннікова

ЗВІТ ПРО ПРИБУТКИ І ЗБИТКИ ТА ІНШІ СУКУПНІ ДОХОДИ ЗА 2023 РІК

<i>у тисячах гривень</i>	Примітки	2023	2022
Процентні доходи	23	1 329 362	1 136 239
Процентні витрати	23	(938 303)	(689 709)
Чистий процентний дохід/(Чисті процентні витрати)		391 059	446 530
Чисте (збільшення) зменшення резервів під знецінення кредитів та заборгованості клієнтів, коштів в інших банках	9	(467 025)	(452 906)
Чистий процентний дохід/(Чисті процентні витрати) після створення резерву		(75 966)	(6 376)
Комісійні доходи	24	766 163	622 298
Комісійні витрати	24	(317 979)	(186 256)
Результат від продажу цінних паперів у портфелі банку на продаж		(8 132)	(12 951)
Результат від операцій з іноземною валютою		444 104	218 147
Результат від переоцінки іноземної валюти		331 836	91 101
Результат від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості		(204)	(16 060)
Результат від уцінки майна, що перейшло у власність банку		(2 306)	(5 729)
Результат від торговельних операцій з іншими фінансовими інструментами		(108 917)	(21 408)
Інші операційні доходи	25	19 156	21 461
Адміністративні витрати	26	(785 845)	(581 865)
Інші операційні витрати	26	(137 199)	(78 602)
Прибуток/(збиток) до оподаткування		124 711	43 760
Податок на прибуток	27	(102 760)	(8 755)
Прибуток/(збиток) від діяльності, що триває		21 951	35 005
ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД:			
СТАТТІ, ЩО БУДУТЬ РЕКЛАСИФІКОВАНІ В ПРИБУТОК ЧИ ЗБИТОК			
Фінансові інвестиції за справедливою вартістю через інший сукупний дохід:		-	-
Зміна справедливої вартості за рік		-	-
Зміна справедливої вартості рекласифікована у прибуток чи збиток внаслідок вибуття чи знецінення		153 506	(112 026)
Податок на прибуток, пов'язаний із статтями, іншого сукупного доходу, що буде рекласифікований у прибуток чи збиток		-	-
СТАТТІ, ЩО НЕ БУДУТЬ РЕКЛАСИФІКОВАНІ В ПРИБУТОК ЧИ ЗБИТОК		-	-
Переоцінка приміщень	27	3 335	6 333
Відстрочений податок, визнаний безпосередньо в інших сукупних доходах	27	(834)	(1 140)
Усього сукупного доходу за рік		156 007	(106 833)
Всього сукупного прибутку/(збитку) за рік		177 958	(71 828)

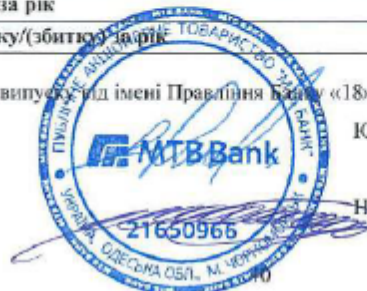
Підписано і затверджено до випуску від імені Правління банку «18» квітня 2024 року

Голова Правління

Ю.О.Кралов

Головний бухгалтер

Н.С.Саннікова

ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН НА 31 ГРУДНЯ 2024 РОКУ

у тисячах гривень	Примітки	31 грудня 2024	31 грудня 2023
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти	7	2 938 435	2 601 030
Кошти в інших банках	8	349 732	427 794
Кредити та заборгованість клієнтів	9	5 221 733	5 500 543
Похідні фінансові активи	10	-	1 005
Фінансові інвестиції за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	11	8 474 351	8 127 191
Фінансові інвестиції за амортизованою собівартістю	12	4 505 362	660 410
Інвестиційна нерухомість	13	57 930	85 524
Нематеріальні активи	14	198 007	201 537
Основні засоби	14	363 190	326 493
Активи з права користування	14	89 525	56 925
Інші фінансові активи	15	438	11 826
Інші активи	16	226 735	198 077
Усього активів		22 425 438	18 198 355
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти банків		412	-
Кошти клієнтів	17	20 295 055	16 640 536
Похідні фінансові зобов'язання	18	4 721	131 330
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток		235 337	78 858
Відстрочені податкові зобов'язання	27	503	7 611
Інші фінансові зобов'язання	19	15 664	13 728
Інші зобов'язання	19	138 446	80 247
Зобов'язання з оренди		97 613	73 953
Субординований борг банку	20	90 472	81 742
Усього зобов'язань		20 878 223	17 108 005
Власний капітал			
Статутний капітал	22	635 000	635 000
Емісійні різниці		68 749	68 749
Резервні та інші фонди банку		68 635	65 328
Резерви переоцінки		59 101	(1 135)
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)		715 730	322 408
Усього власного капіталу		1 547 215	1 090 350
Усього зобов'язань та власного капіталу		22 425 438	18 198 355

Підписано і затверджено до випуску від імені Правління Банку «14» квітня 2025 року

Голова Правління

Ю.О.Кралов

Головний бухгалтер

І.С.Саннікова

ЗВІТ ПРО ПРИБУТКИ І ЗБИТКИ ТА ІНШІ СУКУПНІ ДОХОДИ ЗА 2024 РІК

у тисячах гривень	Примітки	2024	2023
Процентні доходи	23	2 019 193	1 329 362
Процентні витрати	23	(1 079 038)	(938 303)
Чистий процентний дохід/(Чисті процентні витрати)		940 155	391 059
Чисте (збільшення) зменшення резервів під знецінення кредитів та заборгованості клієнтів, коштів в інших банках	9	143 626	(467 025)
Чистий процентний дохід/(Чисті процентні витрати) після створення резерву		1 083 781	(75 966)
Комісійні доходи	24	1 340 692	766 163
Комісійні витрати	24	(728 048)	(317 979)
Результат від продажу цінних паперів у портфелі банку на продаж		24 259	(8 132)
Результат від операцій з іноземною валютою		195 627	444 104
Результат від переоцінки іноземної валюти		(8 715)	331 836
Результат від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості		(25 846)	(204)
Результат від уцінки майна, що перейшло у власність банку		(23 740)	(2 306)
Результат від торговельних операцій з іншими фінансовими інструментами		125 604	(108 917)
Інші операційні доходи	25	34 116	19 156
Адміністративні витрати	26	(1 006 942)	(785 845)
Інші операційні витрати	26	(169 261)	(137 199)
Прибуток/(збиток) до оподаткування		841 527	124 711
Податок на прибуток	27	(449 522)	(102 760)
Прибуток/(збиток) від діяльності, що триває		392 005	21 951
ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД:			
СТАТТІ, ЩО БУДУТЬ РЕКЛАСИФІКОВАНІ В ПРИБУТОК ЧИ ЗБИТОК			
Фінансові інвестиції за справедливою вартістю через інший сукупний дохід:		-	-
Зміна справедливої вартості за рік		-	-
Зміна справедливої вартості рекласифікована у прибуток чи збиток внаслідок вибуття чи знецінення		60 236	153 506
Податок на прибуток, пов'язаний із статтями, іншого сукупного доходу, що буде рекласифікований у прибуток чи збиток		-	-
СТАТТІ, ЩО НЕ БУДУТЬ РЕКЛАСИФІКОВАНІ В ПРИБУТОК ЧИ ЗБИТОК		-	-
Переоцінка приміщень	27	6 168	3 335
Відстрочений податок, визнаний безпосередньо в інших сукупних доходах	27	(1 542)	(834)
Усього сукупного доходу за рік		64 862	156 007
Усього сукупного прибутку/(збитку) за рік		456 867	177 958

Підписано і затверджено до випуску від імені Правління Банку «МТБ» 4 квітня 2025 року

Голова Правління

В.О.О.Кралов

Головний бухгалтер

В.С.Саннікова

